

II 131829 +

131829

IZOLA (ISOLA D'ISTRIA)
18.09.78.15
66310

GLASNIK SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA

1

BULLETIN OF SLOVENE
ETHNOLOGICAL SOCIETY

UDK 39/497.12/05/
GLASNIK SED LETO 19/1979 ŠT. 1 STR. 1—28 LJUBLJANA MAJ 1979

Glasnik Slovenskega etnološkega društva
Glasilo Slovenskega etnološkega društva, zanj
odgovoren:
Duša Krnel-Umek, predsednica
Izhaja štirikrat letno, naklada 850 izvodov
Tisk: PK
Glavni in odgovorni urednik: Janez Bogataj
Člani uredništva:
dr. Zmaga Kumer
Marija Stanonik
Mojca Ravnik
Zmago Šmitek
Marko Terseglav
Anka Novak
Damjan Ovsec
Naslov uredništva: Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12,
61000 Ljubljana, telefon: 22-121, int. 335
Posamezna številka stane: 10 din
Celoletna naročnina: 40 din
Tekoči račun: 50100-678-44338
Fotografije in risbe po želji vračamo, rokopisov ne
vračamo!
Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji sami!

Redakcija zaključena aprila 1979

Po mnenju Republiškega komiteja za kulturo (št. 4210-27/78) šteje Glasnik SED med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu, za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

Številko sta sofinancirali Raziskovalna skupnost Slovenije in Kulturna skupnost Slovenije

Številko je lektorirala Katra Valič

Grafična obdelava rezultatov etnološke ankete Lilijana Praprotnik, študentka FAGG, VTOZD arhitektura, november 1978

Fotografije Janez Bogataj in Zora Žagar

mehanotehnika izola

mehanotehnika — polje 9 — 66310 izola

Igrače tovarne MEHANOTEHNIKA so rezultat 25-letnega razvoja in izkušenj s tega področja. Tovarna, ki jo je leta 1952 ustanovila peščica delavcev, se je medtem razvila v enega največjih svetovnih proizvajalcev igráč.

MEHANOTEHNIKA danes zaposluje 1500 delavcev. Rezultati njihovih prizadevanj — igráče MEHANOTEHNIKE — razveseljujejo otroke v 50 državah po vsem svetu.

V pričujočem katalogu vam predstavljamo naš sedanji izbor igráč, ki ga neprestano dopolnjujemo z novimi, sodobno zasnovanimi in oblikovanimi izdelki.

Tako igráče MEHANOTEHNIKE niso namenjene le zabavi otrok in odraslih, temveč pomenijo obenem tudi pomemben prispevek k zdravemu in pravilnemu razvoju otrok.

Behind every toy manufactured by MEHANOTEHNIKA stands the experience gained in 25 years of toy production. The firm was established in 1952 by a small group of workers. Today MEHANOTEHNIKA ranks as one of the top world producers of toys, with more than 1.500 employed. The results of their dedicated work are more than evident — the MEHANOTEHNIKA TOYS, delight children in 50 countries around the world. Our present assortment of toys is presented to you in this catalogue. We constantly supplement this assortment, with new, modernly designed toys, developed in line with the latest achievements in child psychology. Therefore our TOYS are not only intended for amusement of the young and old, but also give an important contribution to a healthy and balanced development of the child's intellect.

K PRVI ŠTEVILKI LETOŠNJEGA GLASNIKA

Osemnajsti letnik Glasnika SED je izšel s precejšnjo zamudo, saj ste zadnje številke dobili šele v mesecu aprilu. Vzrok tej zamudi je bil en sam: neodgovornost tiskarne, ki nam je 1. številko preteklega letnika natisnila z enoletno zamudo. Uredniški odbor je storil prav vse, da bi delo na izdelavi posameznih številk Glasnika teklo po ustaljenem urniku, vendar nam kljub grožnjam (tudi s sodiščem) to ni povsem uspelo. Uredništvo je vse štiri številke pripravilo v dogovorjenih rokih, toda gradivo je urejeno in lektorirano skupaj z ilustracijami čakalo na policah. Uredniški odbor se je zato odločil poiskati novo, solidnejšo tiskarno (Morda res nekoliko pozno?!) in nadoknaditi zamujeno. Tako so nam 2., 3. in 4. številko preteklega letnika natisnili pri Partizanski knjigi, kjer bodo tudi v bodoče tiskali Glasnik.

Prva letošnja številka je tematsko zasnovana. Predstavlja nam način dela, gradivo in spoznanja etnološke skupine, ki je ob koncu preteklega leta sodelovala z arhitekti (pod vodstvom dr. Petra Fistrai pri načrtu za prenovo (revitalizacijo) starega mestnega jedra Izole. Rezultati sodelovanja so že bili predstavljeni na razstavi v Izoli, v Glasniku pa objavljamo etnološki del. Izid te "izolske" številke Glasnika časovno sovпада z okroglo mizo o odnosu med etnologijo in arhitekturo. Prvi del pogovora za okroglo mizo bo tudi sicer namenjen vprašanjem v zvezi z izolsko akcijo, zato menimo, da je tematska številka Glasnika toliko bolj primerna. Drugi del pogovora naj bi posegel v širša metodološka, metodična, organizacijska in druga vprašanja tega odnosa. Pokazal naj bi tudi na uspešnost ali pa nemoč obeh strok v spomeniškem varstvu, urbanizmu in prostorskem planiranju. Tudi v tem pogledu utegne ta številka Glasnika le koristiti. V eni od naslednjih številk letošnjega Glasnika bomo objavili vse referate, prispevke in diskusije z omenjenega srečanja.

Pri etnološkem terenskem delu v Izoli je sodelovalo 11 študentov PZE za etnologijo Filozofske fakultete iz Ljubljana (Barbara Ambrožič, Eda Benčič, Alenka Bogovič, Borut Cajnko, Maja Cerar, Andreja Duhovnik, Igor Leonardi, Nada Primožič, Ingrid Slavec, Majda Viktorovski in Zdenka Žigon) pod vodstvom etnologov iz Pokrajinskega muzeja v Kopru, Pomorskega muzeja "Sergej Mašera" v Piranu in PZE za etnologijo Filozofske fakultete (Zvona Ciglič, Zora Žagar in Janez Bogataj). Zbrano gradivo so uredile in obdelale Zvona Ciglič, Zora Žagar in študentki PZE za etnologijo Maja Cerar in Ingrid Slavec, rezultate etnološke ankete pa so likovno obdelali študentje arhitekture. Pri urejanju te številke Glasnika SED so z uredniškim odborom sodelovale še Zvona Ciglič, Maja Cerar in Ingrid Slavec. Redakcija je bila zaključena 28. 2. 1979.

Janez Bogataj

ETNOLOŠKA ANKETA

Z etnološkim prispevkom v načrtu revitalizacije je nujno potrebno spoznati vzajemno povezanost med meščani in starim jedrom, predvsem pa, kaj jo pogojuje in v kolikšni meri. Prikazati želimo utrip vsakdanjega življenja in skoncentriranost gibanja meščanov v zgodovinskem mestnem jedru Izole. Prav tako želimo izvedeti, v čem vidijo možnost prenove in koliko so pri njej pripravljeni sodelovati. Koristno bi bilo poiskati pozitivne, kakor tudi negativne odgovore, ali priti celo do t.i. "javnega mnenja" o obravnavani problematiki. Anketiranje naj bi imelo čim večjo aktivno vlogo v urfesičevanju (ustvarjanju) obnove, obenem pa naj bi postalo tudi sestavni del informiranja in angažiranja prebivalcev v starem delu Izole.

Podatki, ki jih bomo dobili z anketo v I. fazi, so predpogoj za nadaljnje samostojno etnološko delo (II. faza) oz. interdisciplinarno sodelovanje nosilcev izdelave naloge.

Klasifikacija vprašanj:
Vprašalnik je razdeljen na tri kategorije.

1. del — A

Obsega **osebne podatke**, ki naj bodo konkretni. Te podatke lahko posreduje vsak član družine za vsakega člana.

K prvemu delu vprašalnika sodijo priloga — osebni list (izpolni se za vsakega člana gospodinjstva posebej) ter tabele 1, 2, 3 in 4.

II. del — B

Obsega **objektivne podatke** o stanovanjskih razmerah, turističnih uslugah, izkoriščanju časa in prostora ter ribištvu. Te podatke lahko posreduje vsak član gospodinjstva. K drugemu delu vprašalnika sodijo tabele 5, 6, 7 in 8.

III. del — C

Obsega **subjektivne podatke** o stanovanju in Izoli (starem mestnem jedru). Vprašanja zahtevajo mnenja in jih lahko posreduje samo vsak zase.

IZOLA

A — I. del

Splošni podatki:

- Naslov:
- Lastništvo:
  - privatno (podnajemniško)
  - družbeno (podnajemniško)
- Število nadstropij:
Število gospodinjstev:
- Osebni list (za vsakega člana gospodinjstva posebej) priloga
- Starost članov gospodinjstva (tabela 1)
- Dejavnost članov gospodinjstva (tabela 2)
- Kvalifikacija članov gospodinjstva (tabela 3)
- Narodnost članov gospodinjstva (tabela 4)

PO 2618/83

9. Skupno število članov gospodinjstva
.....
10. Ali imate podnajemnike (podnajemniške družine)
a — da
b — ne
— če da, uporabi osebni list
11. Ali ste se preselili v Izolo iz kakšnega drugega kraja?
a — da
b — ne
c — ime kraja
d — republike oz. države
e — živi v Izoli od rojstva
12. Vzroki in motivi preselitve?
a — boljši eksistenčni pogoji
b — boljše in ugodnejše delovne razmere
c — zaradi negativnih odnosov v družini
d — boljši pogoji za šolanje in napredovanje
e — drugo .....
13. Ali se vračate v kraj (pokrajino), iz katerega ste se preselili v Izolo?
a — da
b — ne
c — če da, kolikokrat in zakaj
14. Kdaj ste se preselili v Izolo?
a — pred 1945
b — po 1954 — 1960
c — po 1960 — 1965
d — po 1965 — 1970
e — po 1970 — 1975
f — po 1975
15. Od kdaj živite v sedanjem stanovanju?
— od leta .....
16. Kje ste živeli pred vselitvijo v sedanje stanovanje?
a — v Izoli (izolski občini), ulica .....
- b — izven Izole (občine), navedi občino .....
17. Kolikokrat ste se selili, od kar ste v Izoli?
a — 1 x, zakaj
b — 2 x, zakaj
c — 3 x, zakaj (in več)
d — se nismo selili, zakaj
18. Dnevni urnik (delovni dan)
časovna razporeditev:
— kdaj vstanete
— zajtrk
— koliko potrebujete za pot v službo (šolo)
— koliko ur delate (ste v šoli)
— kdaj se vrnete domov
— kdo pripravi kosilo
— ali kosite doma: da ne (obkroži)
— kaj delate po kosilu
— kako preživite večer
— kdaj greste spat
19. Nedelja (praznik)
časovna razporeditev:
— kdaj vstanete
— kako preživite dopoldan
— čas kosila
— kako preživite popoldan in večer (kje?)
— posebej izlet

B — II. del

Stanovanjske razmere

1. Ali ima vaše stanovanje poseben vhod, ki ga ne uporabljajo sostanovalci?
a — da
b — ne
2. V katerem delu stavbe so vaše stanovanjske površine?
a — klet
b — pritličje
c — prvo nadstropje
d — drugo nadstropje
e — tretje nadstropje
f — četrto nadstropje
g — podstrešje
h — v več nadstropjih
(podatke vnesi v tabelo 5)
3. Koliko sob ima vaše stanovanje (vključno kabinet)?
a — 1
b — 2
c — 3
d — 4
e — 5 in več
4. Čemu je kuhinja namenjena?
a — kuhanju in jedi
b — kuhanju in bivanju
c — tudi spanju
d — tudi sprejemanju gostov in drugim oblikam družabnosti
5. Koliko prostorov v vašem stanovanju je namenjeno spanju?
a — 1
b — 2
c — 3 in več
6. Ali imate poseben bivalni (dnevni) prostor, ki ni namenjen spanju?
a — da
b — ne
— kateri
7. Ali imajo otroci svojo lastno spalnico (otroško sobo)
a — da
b — ne
8. Ali se uporaba posameznih prostorov spreminja in zakaj?
a — različni letni časi (ogrevanje)
b — spreminjanje namembnosti prostorov
9. Na kakšen način ogrevate stanovanje (kateri del)?
a — elektrika
b — plin
c — olje/nafta
d — drva/premog
e — centralna kurjava
f — se ne ogreva
10. Ali je v stanovanju tekoča voda?
a — da
b — ne
c — je v hiši (souporaba)
11. Ali je kopalnica:
a — v stanovanju
b — izven stanovanja (v hiši)
c — uporabljate tuš
d — v souporabi
e — stanovanje nima kopalnice

12. Ali je stranišče:
- a — v stanovanju
  - b — izven stanovanja (v hiši)
  - c — izven hiše
  - d — stanovanje nima stranišča
  - e — v souporabi

13. Ali imate v gospodinjstvu katerega od naslednjih predmetov in od kdaj?

- avto (katera znamka)
- čoln (barka)
- motor za čoln
- mreže (ribiški pribor)
- radio
- TV
- telefon

leto (vsaj pribl.) opombe

14. Kaj ste v vašem stanovanju spreminjali (popravljali)?

- Kdaj in zakaj?
  - nosilne zidove
  - streho
  - strope
  - povečali ali odprli nova okna
  - napeljali novo vodovodno instalacijo
  - napeljali novo električno instalacijo
  - napeljali kanalizacijske instalacije
  - prenovili kopalnico/ stranišče (kaj?)
  - naredili kopalnico/ stranišče

- zamenjali pod (kje?)
- premestili predelne stene
- vrata
- stopnice
- dogradili nove sobe z nadzidavo ali dozidavo
- zgradili teraso/balkon ipd.
- pleskali
- barvali
- drugo . . . . .
- nismo prenavljali (od kdaj?)

(podatke vnesi v tabelo 5)

15. Ali ste večkrat popravljali stanovanje?

- a — da
- b — ne
- če da, kolikokrat?

16. Kako ste plačali stroške?

- a — sami z gotovino
- b — dobili smo posojilo (kretid od DO, od banke)

- c — stroške je povrnila stanovanjska skupnost
- d — drugače . . . . .

17. Ali imate, gradite oz. nameravate kupiti v bližnji prihodnosti katerega od navedenih stanovanjskih ali servisnih prostorov?

servisnih prostorov?

- a — družinsko hišo
- b — stanovanje
- c — weekend hišo
- d — garažo
- e — drugo . . . . .
- nima

ima gradi namerava kupiti

TURIZEM

18. Če se ukvarjate s turizmom, katere turistične usluge nudite turistom?

- a — oddaja 1 sobo
- b — oddaja 2 sobi
- c — oddaja 3 sobe
- d — oddaja 4 sobe in več
- e — nudi dodatne usluge (kakšne?)

19. Koliko časa v letu se ukvarjate s turizmom?

- a — 1 mesec
- b — 2 meseca
- c — 3 mesece
- d — 4 mesece in več (celo leto)

Izkoriščanje časa in prostora:

20. Kam hodijo člani vaše družine v trgovino, kje dobijo potrebne usluge?

(tabela 6)

21. Katere usluge v vaši bližini pogrešate?

22. Katere lokale bi želeli v bližini (katere pogrešate)?

23. Kam hodijo člani vaše družine v kulturne institucije in kje se zabavajo?

(tabela 7)

24. Katere od teh ustanov pogrešate v vaši bližini?

25. Kam najraje zahajate? .....
26. Kam hodijo člani vaše družine na: (kateri dan)
— izlet, obiske (prijatelji, sorodniki), kopanje,
drugo
(tabela 8)
27. Katere potrebe zadovoljuje Trst?
a — trgovina
b — kulturne institucije
c — izleti
d — obiski sorodnikov
e — drugo .....
28. Ali se ukvarjate z obdelovanjem zemlje in kaj
pridelujete? .....
29. Ali vam je poznan izraz "berufa" ("derifa"),
(hišna številka, izraz za "tajno" pivnico), NO.1,
NO.2 .....

Ribištvo:

30. Ali je kdo v družini ribič?
a — poklicni
b — zasebni
c — športni
31. Kakšen je delež v družinskem dohodku?
.....
32. Ali je bil v preteklosti ta poklic v družini?
a — da
b — ne
33. Ali se je ta poklic nadaljeval iz roda v rod?
a — da
b — ne
34. Ali se ribiči zbirajo na posebnem, določenem
prostoru?
— ime kraja (prostora)
— kolikokrat .....
35. Ali se vam zdi, da je Izola mesto ribičev in v
čem se to kaže? .....
- številčno močna zastopanost poklicnih
ribičev
— številčno močna zastopanost zasebnih
ribičev
— številčno močna zastopanost športnih ribičev
— glede na ribiški praznik
— glede na Delamaris
— glede na preteklost
— glede na kvaliteto in kvantiteto ulova
— v primerjavi s sosednjimi mesti (Piran,
Koper)
36. Menite, da bi bilo potrebno urediti v Izoli
ribiško muzejsko zbirko in zakaj?
a — da
b — ne
c — sem indiferenten

C — III. del

Stanovanje:

1. S čim v sedanjem stanovanju niste zadovoljni in
zakaj?
a — s premajhnim številom sob

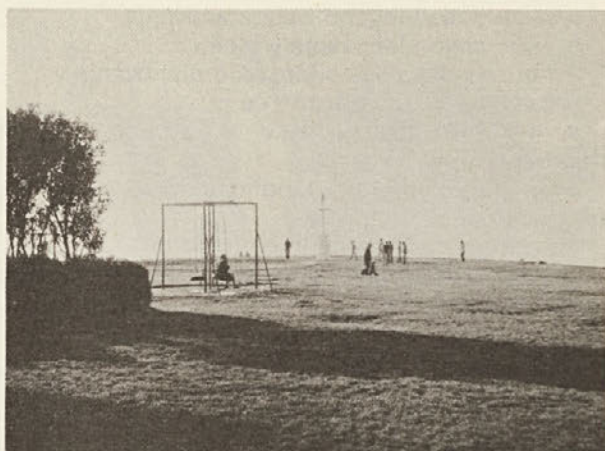
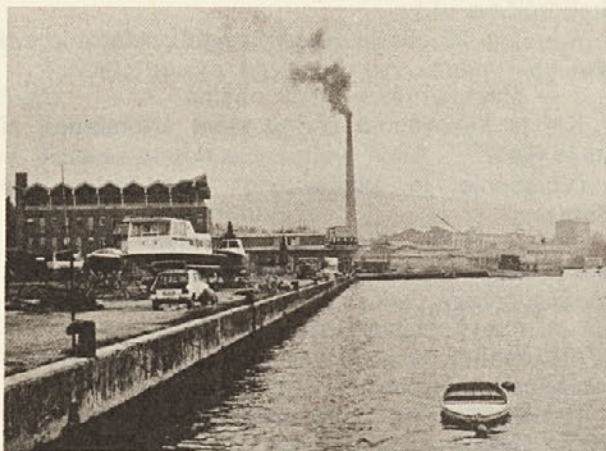
- b — s pomanjkanjem pomožnih prostorov
c — ni sanitarij
d — z osončenostjo in prezračevanjem
e — z vlažnostjo
f — s pomanjkanjem odprtih prostorov
(terasa/balkon)
g — s hrupom (motijo sosedji, hrup z ulice . . .
h — ostalo
2. Ali bi se izselili iz sedanjega stanovanja?
a — pod nobenim pogojem
b — se ne bi, če bi bilo stanovanje prenovljeno
(adaptirano)
c — izselili bi se, če bi imeli možnost
d — izselili se bomo (novo stanovanje)
e — izselili se bomo (gradimo hišo)
f — kam bi se izselili in zakaj?
.....
3. Ali bi se izselili iz Izole?
a — da
b — ne
c — sem indiferenten
— motivi in vzroki
.....
4. Pod kakšnim pogojem se ne bi izselili?
(motivi in vzroki)
.....
5. Kaj mislite o starih hišah?
.....

6. Če bi imeli možnost izbiranja, bi se odločili:
 a — za posodobljeno vaše stanovanje
 b — za novo stanovanje v bloku
7. Ali bi se odločili za adaptacijo stanovanja v prenovljenem jedru Izole, če bi:
 a — videli že uspešno adaptirano podobno stanovanje
 b — dobili strokovno pomoč (navodila za tako adaptacijo)
 c — dobili finančno pomoč (kredite)
 d — bili izpolnjeni drugi pogoji (urejena kanalizacija, vodovod, promet . . . . .)
 e — navesti tudi druge pogoje . . . . .
8. Kakšna hiša ali stanovanje bi po vašem mnenju ustrezalo vašim potrebam?
 . . . . .
9. Ali lahko podate strnjeno oceno o vašem stanovanju in navedete možnosti za njegovo posodobitev?
 (Vprašanje je postavljeno kot vodilo izpraševalcu!)

IZOLA (staro mestno jedro)

10. Kaj razumete kot "center" mesta?
 . . . . .
11. Ali poznate notranjo delitev "starega mestnega jedra"?
 a — da
 b — ne
 (skupine hiš, predeli, imena, oznake, . . .)
12. V kateri del Izole najpogosteje zahajate?
 — zakaj . . . . .
13. Ali poznate shajališča?
 a — da
 b — ne
 — moški . . . . .
 — ženske . . . . .
 — mladina . . . . .
 — otroci . . . . .
14. Ali bi vam ugajalo, če bi bilo staro mestno jedro namenjeno le pešcem?
 a — da
 b — ne
 c — sem indiferenten
15. Kje se v vašem mestu nahaja "korzo" in zakaj tam?
 . . . . .
16. Ali zahajate redno (vsaj enkrat na teden) na korzo?
 a — da
 b — ne
 c — če da, zakaj . . . . .
17. Ali si želite, da bi ga uredili še kje v vašem mestu in zakaj?
 . . . . .
18. Kako korzo poteka?
 . . . . .
19. Kateri deli v mestnem jedru so vam všeč?
 — zakaj? . . . . .
20. Katere stavbe so po vašem mnenju v okras starega mestnega jedra?
 (Vprašanje je postavljeno kot vodilo izpraševalcu!)

- (npr. — palača Besenghi — circolo (Gregorčičeva ul.)
 — Trg 22. julija (hiša Lovisati, Manziolijeva hiša)
 — Mestna hiša — stara občina
21. Kaj je kakovostna prvina stare arhitekture, ki vam je všeč?
 (Vprašanje je postavljeno izpraševalcu kot vidilo!)
 (npr.: barva (kakšna?), strnjen niz hiš, visoke/nizke hiše, oblike portalov, oken, ozke ulice, dvorišča, cerkev, park, . . .)
22. Ali menite, da stara arhitektura oblikuje odnos prebivalcev do preteklosti in njihov estetski okus?
 (Vprašanje je postavljeno kot vodilo izpraševalcu!)
23. Ali poznate kakšno zgodbo iz zgodovine Izole? Katero, opis
 . . . . .
24. Ali vas zanima zgodovina mesta?
 a — da
 b — ne
 c — sem indiferenten
25. Ali verjamete
 — da je preteklost zakopana in da ni pomembna
 — da bodočnost nastaja tudi v povezanosti z izkušnjo preteklosti
 — ostali odgovori . . . . .
26. Kdo naj bi po vašem mnenju skrbel za prenovo mesta?
 a — uporabniki
 b — spomeniško varstvo
 c — meščani sami
 d — krajevna skupnost
 e — občina
 f — drugo
 g — ne vem
27. Kaj menite:
 — da je treba ohraniti celoto (ulice s spomeniki)
 — da je dovolj, če se v mestu ohrani le najvažnejše spomenike (ulica, trg, stavba) brez okolice, ki se lahko poruši ali modernizira
28. Kaj menite:
 — da moderna stavba v starem mestnem jedru moti
 — da se lahko ujema tudi s staro arhitekturo
29. Kaj vas v vaši bližini in v Izoli najbolj moti?
 — neurejenost preskrbe z živili
 — hrup
 — odpadki
 — promet
 — smrad
 — tovarna
 — bolnišnica
 — turisti
 — ostalo
30. Ali menite, da Izola predstavlja turistično atrakcijo?
 a — da . . . . . zakaj?
 b — ne . . . . . zakaj?
 c — sem indiferenten
31. Ali se udeležujete praznikov kot sta izolska noč in ribiški praznik?

- a — da, zakaj? .....
- b — ne, zakaj? .....
- c — sem indiferenten

32. Kako si predstavljate razširitev, prenovo turizem v Izoli?

.....

33. Kakšno vlogo naj bi v turizmu imelo staro izolsko jedro?

.....

34. Vprašanje za izpraševalca!

V katero kategorijo lahko uvrstite občutek vašega informatorja v odnosu do Izole?

- občutek za preteklost
- občutek zgodovine
- občutek varnosti
- občutek pripadnosti živi skupnosti
- navezanost na življenje v ribiški skupnosti
- estetski čut, ljubezen do lepega
- želja po preselitvi
- odpor do mesta
- neobčutljivost do dogajanja okoli sebe
- kaj drugega...

TABELA ŠT. 4

narodnost	oče (mož)	mati (žena)	stari starši		otroci					ostali
			oče	mati	1	2	3	4	5...	
Slovenec										
Italijan										
Hrvat										
Srb										
Makedonec										
Albanec										
Črnogorec										
Madžar										
Musliman										
drugi										

TABELA ŠT. 5

	klet	pritličje	nadstropje				podstrešje	v več nadstrop- jih
			1	2	3	4		
vhod / predsoba								
kuhinja								
dnevna soba								
spalnica								
kopalnica								
stranišče								
drugo								

TABELA ŠT. 6

		— za izolo navedite naziv lokala — zunaj izole navedite naziv kraja — označite časovno pogostost in prevozno sredstvo
hrana	kruh	
	mleko	
	zelenjava	
	mesnica	
	ribarnica	
	ostalo	
gospodinjska oprema		
obleka		
gospodarska oprema		
usluge	frizer	
	krojač, šivilja	
	čevljar	
	avtomehanik	
	ostalo	
gostilna		
drugo		

TABELA ŠT. 7

		— za Izolo označite naziv institucije
		— zunaj Izole označite naziv kraja in institucije
		— označite časovno pogostost in prevozno sredstvo
knjižnica		
gledališče		
kino		
muzej		
ples		
športne prireditve		
športno udejstvovanje	aktivno	
	pasivno	
drugo		

TABELA ŠT. 8

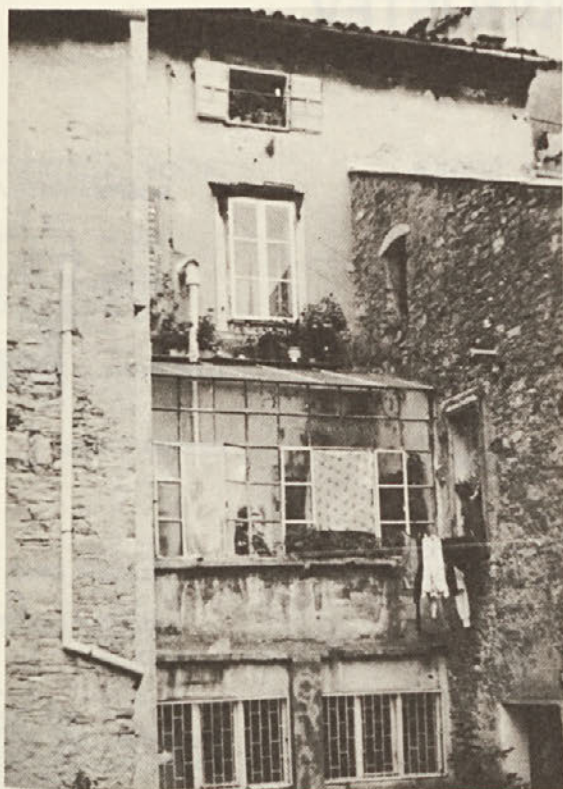
	— za Izolo označite
	— zunaj Izole označite naziv kraja
	— označite časovno pogostost in prevozno sredstvo
izlet	
obiski (prijatelji, sorodniki)	
kopanje	
drugo	

Izola, preslikano iz M-1:1000. Pregled stanovanjskih stavb, kjer je bila opravljena etnološka anketa.

I Z O L A
M-1:1000

ETNOLOGIJA V NAČRTU PRENOVE (REVITALIZACIJE) IZOLE

Izhodišče etnološke raziskave je ugotavljanje podobe načina življenja, katerega nosilec je prebivalec zgodovinskega mestnega jedra Izole (kot del konkretne družbene skupine, družine in krajevne skupnosti), oz. preučiti njegov delež v vsakdanjem življenjskem utripu. Potrebno je bilo raziskati socialno strukturo in družbeno moč prebivalcev obravnavanega predela, vsebino in obliko medsebojnega povezovanja in odvisnosti, skoncentriranost gibanja, odnos prebivalcev do okolja — tudi z likovnimi vrednotami — in vpliv tega prostora na ljudi.

Ta izhodišča so bila prilagojena interdisciplinarnemu značaju akcije, ki ga prenova zgodovinskega jedra zahteva. Etnološka raziskava ni kompleksna zato, ker je usklajena z delom arhitektov in urbanistov (posnetki dejanskega stanja, predlogi za adaptacijo posameznih stanovanj in karejev, infrastruktura, predlog za prometno ureditev) in umetnostnih zgodovinarjev (topografija, kategorizacija objektov).

Predmet etnološke raziskave so bile torej: stanovanjske razmere, prenavljanje stanovanjskega prostora (funkcija, namen) in odnos med prebivalci in družbenimi institucijami. Ker smo izhajali iz predpostavke, da je stanovanje tisto, ki bistveno opredeljuje značaj jedra Izole, je bila večina vprašanj vezana na način bivanja, stanovanjske razmere in prenavljanje stanovanjskih prostorov. Poleg tega smo od informatorjev želeli izvedeti, v čem vidijo možnosti prenove, kolikor so pri njej pripravljeni sodelovati, zanimali pa so nas tudi tako pozitivni, kakor tudi negativni odgovori o obravnavani prob-

lematiki. Vprašanja v zvezi s tem so bila zajeta v anketi (vprašalniku) kot osnovni delovni metodi, ki je bila omejena na proučevanje družin (gospodinjstev).

Vsebina in namen izpraševanja sta narekovala slučajnostni vzorec anketirancev, pri čemer pa je bilo treba upoštevati prostorsko omejitvev na določeni del mesta. Glede na način predvidene obdelave in kapaciteto anketarjev smo se odločili za srednje velik obseg populacije. Posamezni vprašalnik se je nanašal na gospodinjstvo (kot enoto populacije), kot anketiranec pa je lahko nastopil katerikoli član družine oz. celo gospodinjstvo. (Med 1484 gospodinjstvi smo jih izbrali 215 kot osnovno populacijo anketirancev in 50 za rezervo). Ključ za izbor je bil naslednji: iz seznama prebivalcev smo po ulicah izbranega mestnega kvadrata izpisali vsa gospodinjstva in izbrali kot osnovne anketirance vsako sedmo gospodinjstvo; vsako četrto gospodinjstvo je bilo določeno za rezervo, in sicer med dvema osnovnima anketirancema. Tako smo hkrati upoštevali mesto bivanja anketirancev in slučajnost njihovega izbora.

Vprašalnik smo razdelili na tri dele:

I. del je obsegal konkretne osebne podatke (osebni list, lastništvo, dejavnosti, kvalifikacijo, avtohtonost in neavtohtonost anketirancev);

II. del je obsegal objektivne podatke o stanovanjskih razmerah, izkoriščanju časa in prostora, turističnih uslugah in ribištvu;

III. del je obsegal subjektivne podatke oz. mnenja o stanovanju, zgodovinskem mestnem jedru in širši Izoli.

Dodatek k vprašalniku so bili osebni listi in tabele, v katere smo vpisovali nekatere osebne in objektivne podatke.

Etnološka anketa (pogovor, raziskava) naj bi imela čim večjo aktivno vlogo v ustvarjanju obnove, obenem pa naj bi postala tudi sestavni del informiranja in angažiranja prebivalcev. Prav z direktnim stikom na terenu smo med anketiranimi vzpodbudili zanimanje za akcijo in jih pritegnili k neposrednemu sodelovanju.

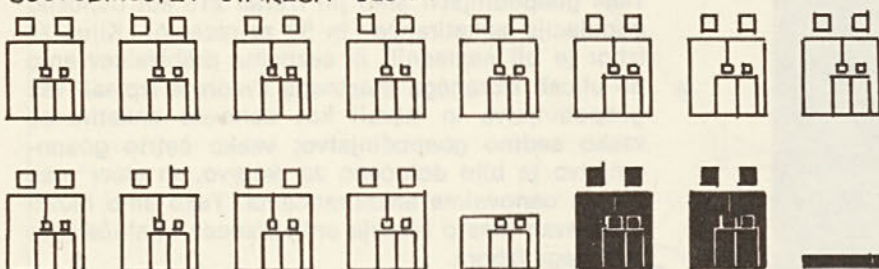
REZULTATI ANKETE:

Demografska slika zgodovinskega mestnega jedra kaže, da je Izola mesto mladih ljudi, saj je 51,1% anketiranih starih od 20 do 50 let. Največ je

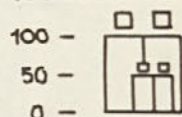
delavcev — kvalificiranih in nekvalificiranih. Z relativno mladostjo pa sovпада tudi podatek, da je 21,4% anketiranih mlajših od 20 let.

OBSEG ANKETIRANIH GOSPODINJSTEV

ŠTEVILO ANKETIRANIH GOSPODINJSTEV V OKVIRU CELOTNEGA ŠTEVILA
GOSPODINJSTEV STAREGA JEDRA

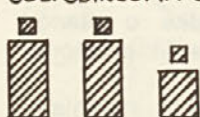
GOSPODINJSTEV

ANKETIRANI

NEANKETIRANI

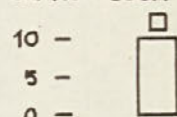
POVPREČNO ŠTEVILO ČLANOV ENEGA
GOSPODINJSTVA GLEDE NA CELOTNO JEDRO

POVPREČNO ŠTEVILO ČLANOV
PRI ANKETIRANIH GOSPODINJSTVIH

ČLANOV GOSP.

ANKETIRANA
GOSPODINJSTVAGOSPODINJSTVA
CELOTNEGA JEDRA

Večina anketiranih (80,46%) se iz mesta kljub razmeroma neugodnim stanovanjskim razmeram ne bi izselila. Zanimivo je dejstvo, da se je 84,65% anketiranih priselilo v Izolo iz drugih krajev Slovenije in Jugoslavije (največ med leti 1954—1960), ker so bile tu, v Izoli ugodnejše delovne razmere, s katerimi pa so si zagotovili boljše eksistenčne pogoje.

Avtotonega prebivalstva je med anketiranimi samo 15,34%, ostali priseljenci pa so še vedno v večini Slovenci (73%), čeprav moramo tukaj upoštevati, da gre v mnogih primerih za mešane zakone (Slovenec — Italijan, Slovenec — Hrvat, ipd.) Največ otrok iz teh zakonov obiskuje slovensko šolo in so opredeljeni kot Slovenci. Poleg Slovencev je v mestnem jedru največ Italijanov in Hrvatov, sledijo še Srbi, Muslimani, Makedonci, Turki, Črnogorci, nekaj pa je neopredeljenih. V pogovornem jeziku sicer prevladuje slovenščina, čeprav v mnogih družinah, ki so opredeljene kot slovenske, še govorijo italijansko. V priseljenih družinah iz drugih jugoslovanskih republik govorijo svoj jezik, medtem ko v pogovoru njihovih otrok prevladuje slovenski.

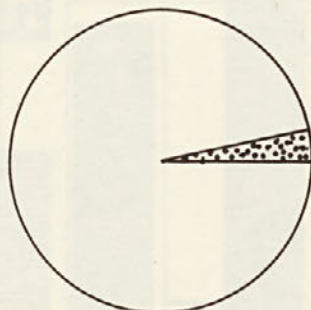
O neugodnih stanovanjskih razmerah govori podatek, da kar 92,1% anketiranih družin ni zadovoljnih s svojim stanovanjem. Tekočo vodo imajo sicer vse družine, medtem ko so sanitarije slabo urejene; so zunaj stanovanj, v souporabi, ali pa jih sploh ni.

Poleg tega predstavljajo zelo velik stanovanjski problem vlaga, pomanjkanje svetlobe, premajhno število stanovanjskih prostorov, njihova neustrezna razporeditev (večetažnost), slabe strehe, stopnišča, fasade, ipd.

Zaradi naštetih pomanjkljivosti je 164 anketiranih družin že popravljalo svoja stanovanja, v povprečju 3 X. To so bila večja popravila (spremembe namena prostorov, izboljšave stanitarij...), ki so jih največkrat plačali sami, ali pa z delno pomočjo delovne organizacije in stanovanjske skupnosti. Kljub temu da so bila v vseh stanovanjih v mestnem jedru že opravljena določena popravila, v večini primerov stanovanja še vedno ne zadoščajo življenjskim potrebam družin, zato bi se za adaptacijo stanovanja odločilo kar 71,62% anketiranih družin, pod pogojem, da se zagotovita finančna in strokovna pomoč. Nekaj, (89,3%), bi se jih odločilo za adaptacijo stanovanja, če bi lahko družbeno stanovanje odkupili. Ostali pa stanovanj ne bi adaptirali: ker so jih že (in so z njimi popolnoma zadovoljni), ker se nameravajo izseliti (novo stanovanje v bloku, vrstni hiši, ipd.), ali pa zaradi svoje starosti za tako delo niso več zainteresirani.

Infrastrukturna opremljenost stanovanj in uporaba prostorov

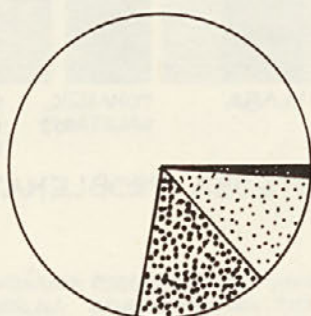
TEKOČA VODA

V STANOVANJU

SOUPORABA

STRANIŠČE

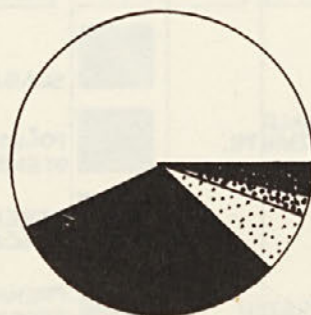
V STANOVANJU

IZVEN STANOV. (V HIŠI)

SOUPORABA

IZVEN HIŠE

KOPALNICA

V STANOV.

IZVEN STANOV. (V HIŠI)

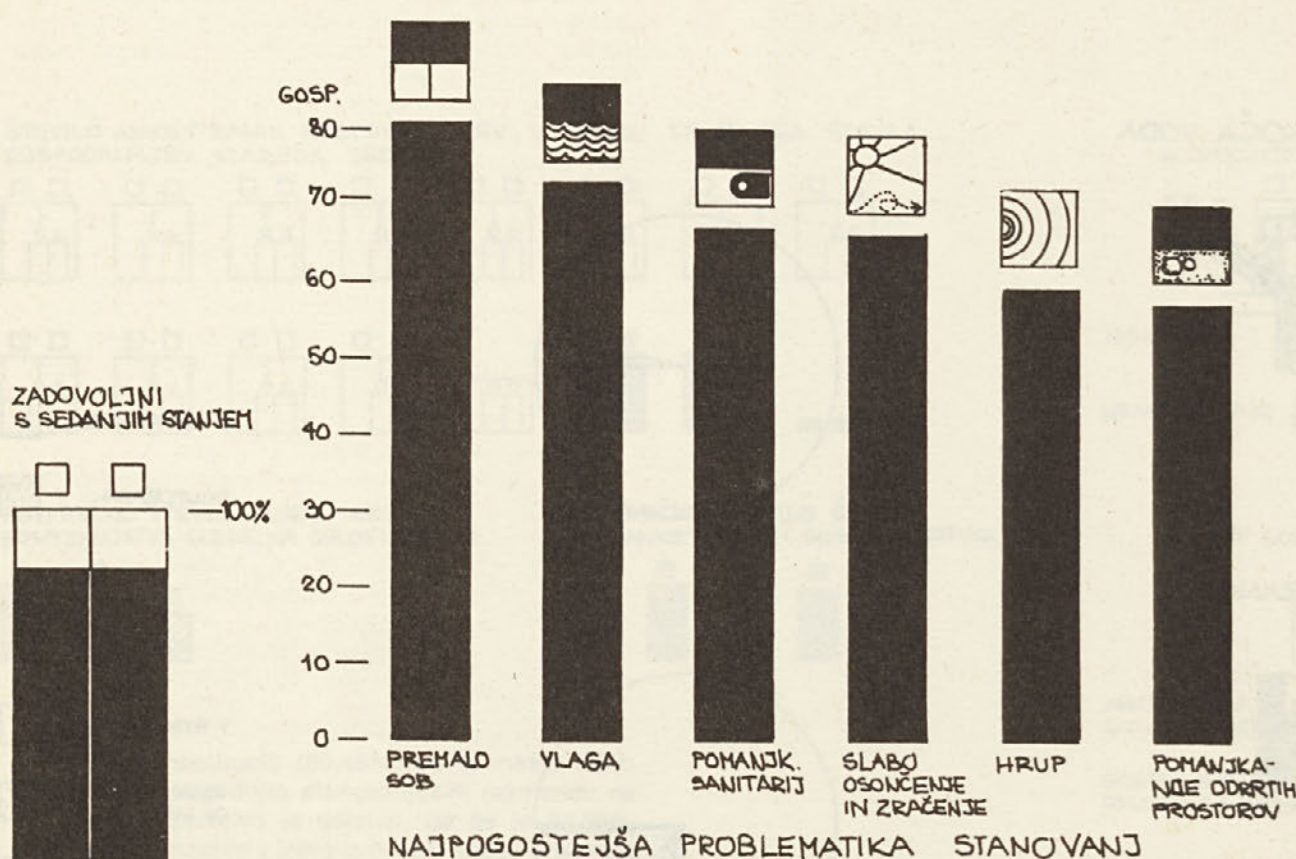
SOUPORABA

UPORABA TUŠA

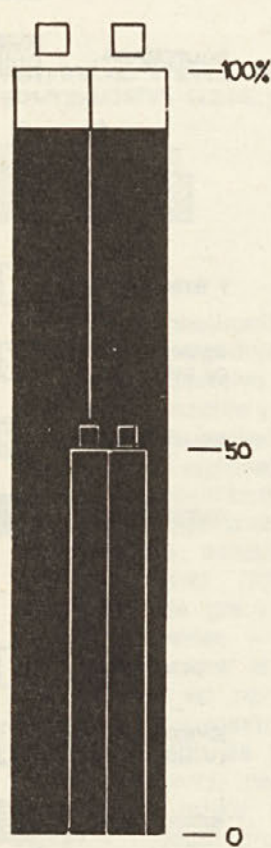
NE OBSTAJA

Vzroki nezadovoljstva gospodinjstev s trenutnimi pogoji bivanja

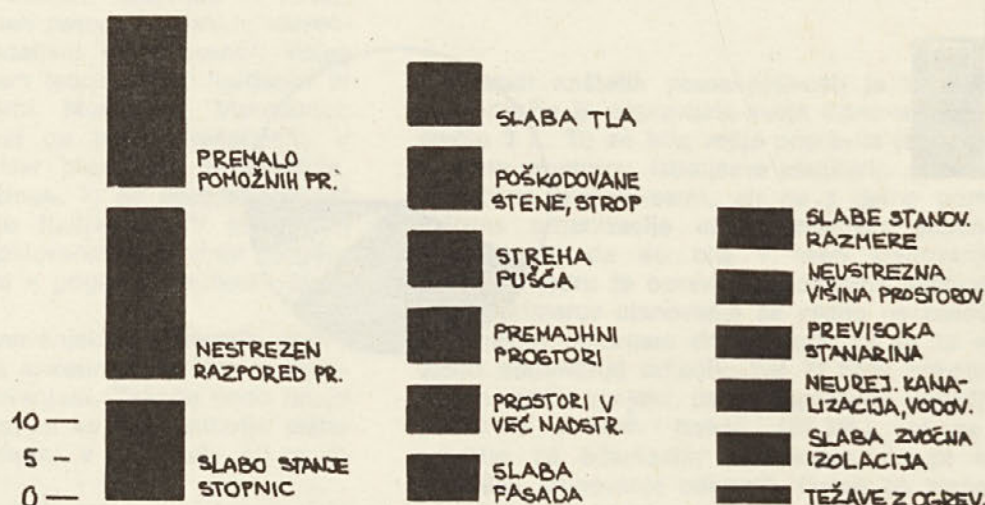
OBSEG ANKETIRANIH GOSPODINJSTEV

ZADOVOLJNI S SEDANJIM STANJEM

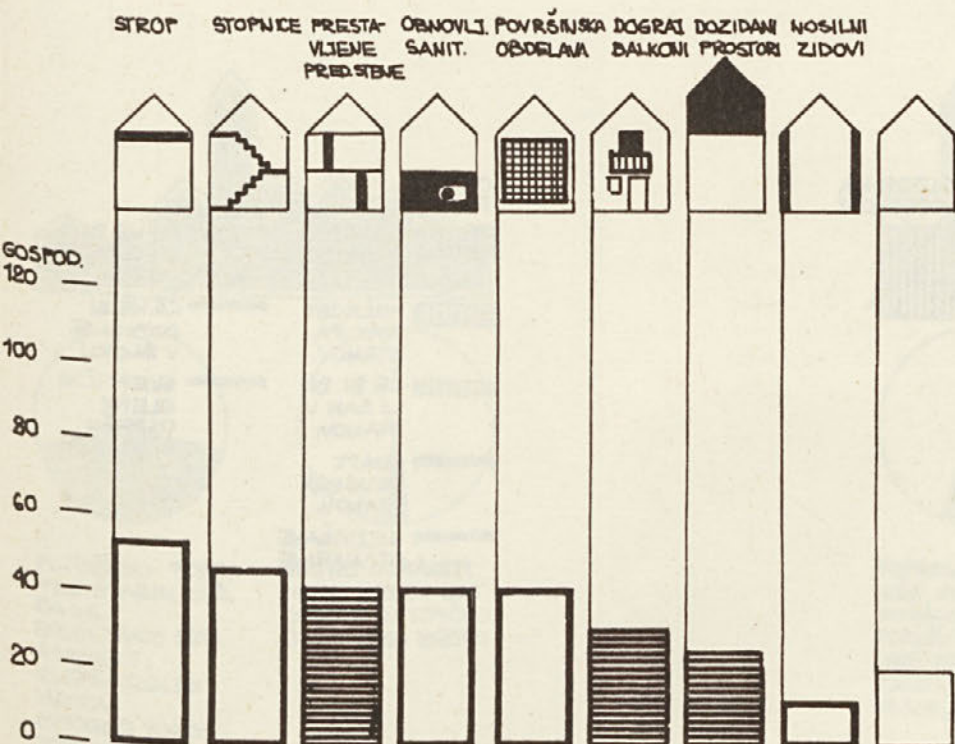
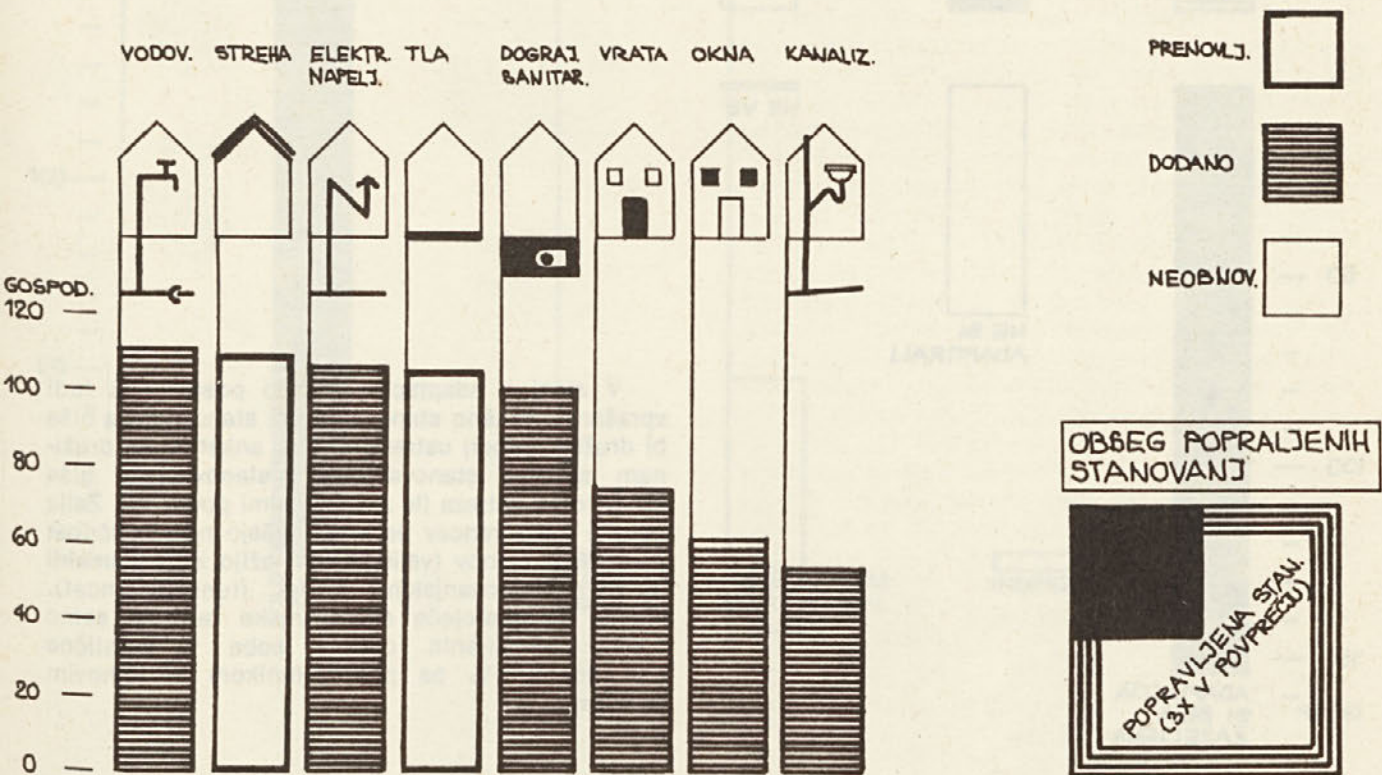
NEZADOVOLJNI S STANOV. POGOJI

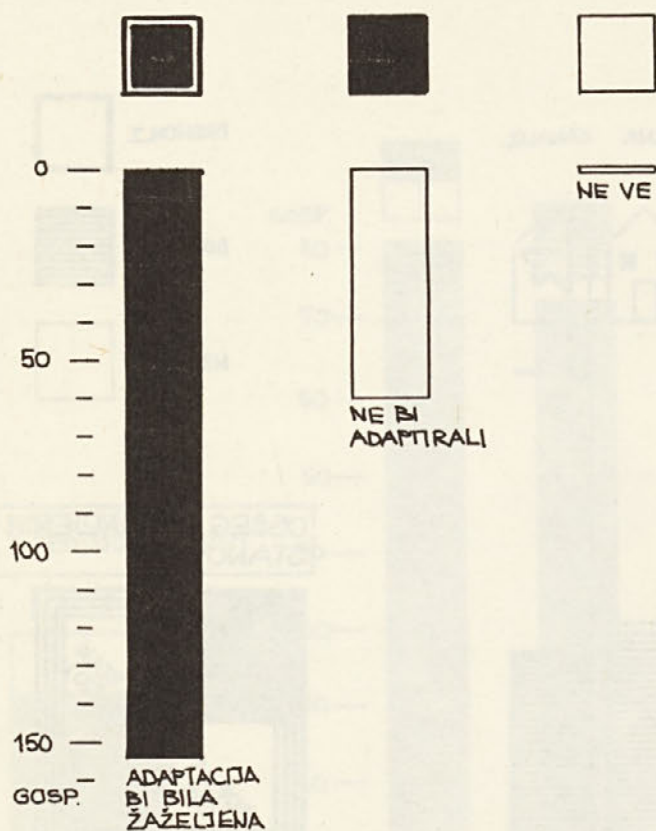
OSTALE POMANJKLJIVOSTI

Popravila stanovanj

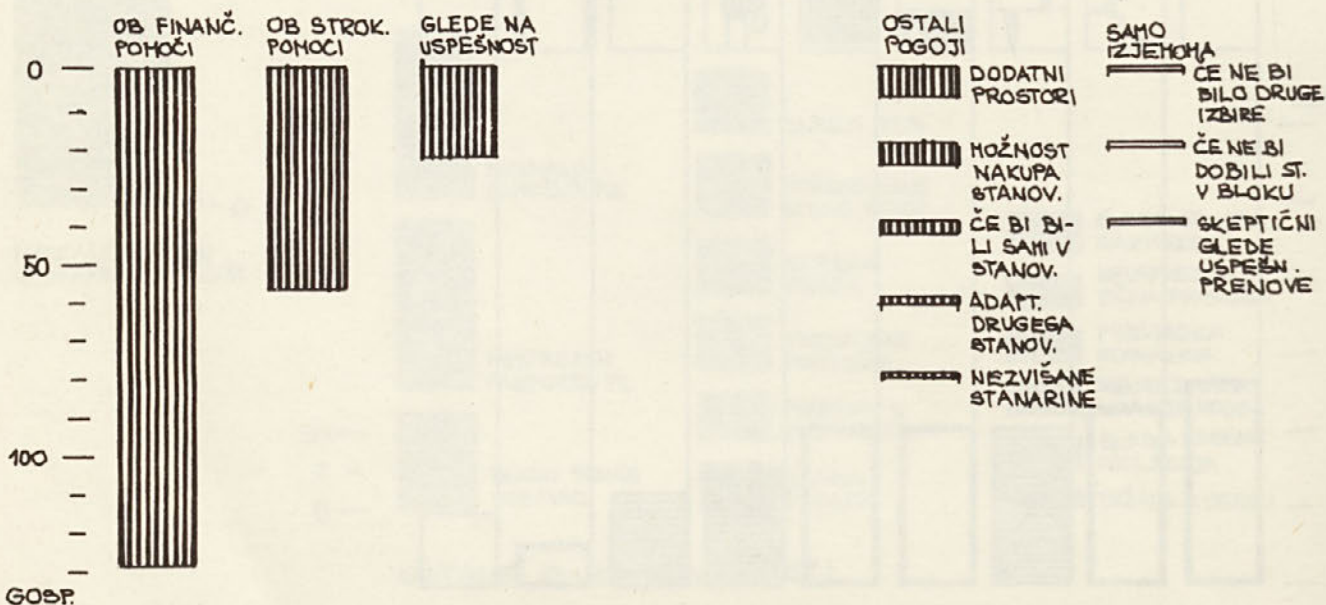

Pripravljenost za adaptacijo stanovanja v okviru prenovljenega jedra

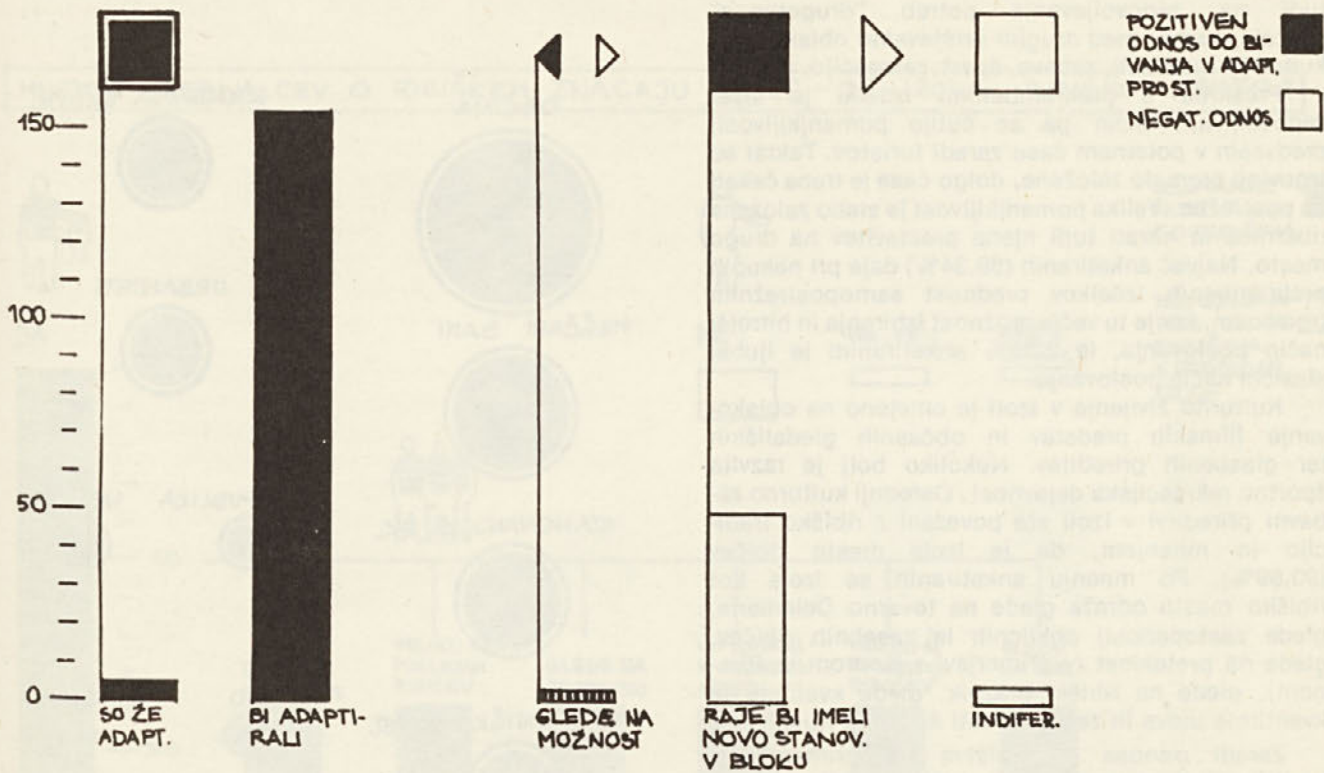

V zvezi z adaptacijo je bilo postavljeno tudi vprašanje, kakšno stanovanje oz. stanovanjska hiša bi družini najbolj ustrezala. 20% anketiranim družinam sedanje stanovanje oz. stanovanjska hiša popolnoma ustreza (le z določenimi popravili). Želje ostalih anketirancev pa se nanašajo na številčnost družinskih članov (velikost) in težijo k maksimalni ureditvi stanovanjskih razmer (funkcionalnost). Glede na obstoječe stanovanjske razmere samo 1,86% anketiranih oddaja sobe v turistične namene, 5,11% pa podnajemnikom in njihovim družinam.

Pripravljenost za adaptacijo stanovanja ob ustreznih možnostih

Možnosti za izbiro stanovanja

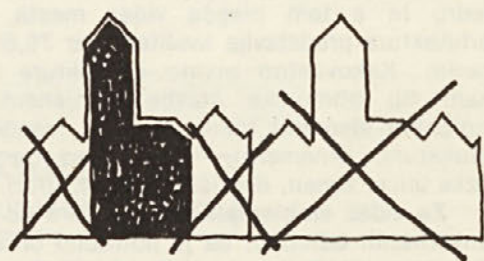
Prenova starih hiš mestnega jedra

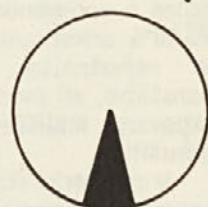
POTREBNO POPRAVILNO STARIH HIŠ, DA SE IZBOLJŠAJO STAN. RAZHERE; OLEPŠA IZGLED MESTA; OMOGOČI TURISTOH PRIJETNO BIVANJE

NUJNO OHRANITI VIDEZ MESTA KOT ZGODOV. IN TIPIČNO OBMOBSKO MESTO

POPRAVITI SAHO HIŠE KI SO BOLJ OHRANJENE, OSTA-PORUŠITI (VEČ PROSTORA ZA ZELENICE, ŠIRŠE ULICE, ZRAK, SONCE)

PORUŠITI VSE STARE STAVBE IN ZGRADITI NOVE Z DODATNIMI DVORIŠČI, IGRIŠČI, ZELENICAMI, PARKIRIŠČI

Izkoriščanje časa in prostora smo omejili na zadovoljevanje osnovnih eksistenčnih potreb, kakor tudi na zadovoljevanje potreb "drugotnega" značaja, kamor med drugim prištevamo obiskovanje kulturnih institucij, zabavo, šport, rekreacijo, ipd.

Preskrba s prehrabnimi izdelki je sicer zadovoljiva, vendar pa se čutijo pomanjkljivosti predvsem v poletnem času zaradi turistov. Takrat so trgovine premalo založene, dolgo časa je treba čakati na postrežbo. Velika pomanjkljivost je slabo založena ribarnica in hkrati tudi njena prestavitev na drugo mesto. Največ anketiranih (89,34%) daje pri nakupih prehrabnih izdelkov prednost samopostrežnim trgovinam, ker je tu večja možnost izbiranja in hitrejši način poslovanja, le 2,32% anketiranim je ljubši klasični način poslovanja.

Kulturno življenje v Izoli je omejeno na obiskovanje filmskih predstav in občasnih gledaliških ter glasbenih prireditev. Nekoliko bolj je razvita športno rekreacijska dejavnost. Osrednji kulturno zabavni prireditvi v Izoli sta povezani z ribiško tradicijo in mnenjem, da je Izola mesto ribičev (90,69%). Po mnenju anketiranih se Izola kot ribiško mesto odraža glede na tovarno Delamaris, glede zastopanosti poklicnih in zasebnih ribičev, glede na preteklost (v primerjavi s Koprom in Piranom), glede na ribiški praznik, glede kvalitete in kvantitete ulova in zastopanosti športnih ribičev.

Zaradi odnosa do ribištva kot primarne in tradicionalne dejavnosti v Izoli se zdi 70,32% anketiranim potrebno, da bi uredili ribiško muzejsko zbirko, ki naj bi imela tudi pomembno vlogo pri razširitvi turizma v tem kraju.

Za razvoj turizma so prav tako pomembni tudi naslednji faktorji: ureditev plaže, ureditev (obnova) mestnega jedra, gradnja hotelov, ločitev industrije od mesta, večja skrb za zabavo in rekreacijo, ureditev pristanišča za jahte, ipd.

Ureditev (obnova) mestnega jedra pa ne bi imela pomembne vloge le v razvoju turizma, temveč je njena primarna vloga predvsem v tem, da se izboljšajo stanovsjske razmere, da se ohrani staro jedro in s tem olepša videz mesta, saj stara arhitektura predstavlja kvaliteto kar 75,81% anketiranim. Kakovostno prvino arhitekture predstavlja sam tip obmorske stavbe v njenem okolju s tipičnimi elementi (okna, portali, fasade, balkoni, štukature, ornamenti, "stara" siva barva, freske, ozke ulice, tuneli, dvorišča, strehe, ipd.).

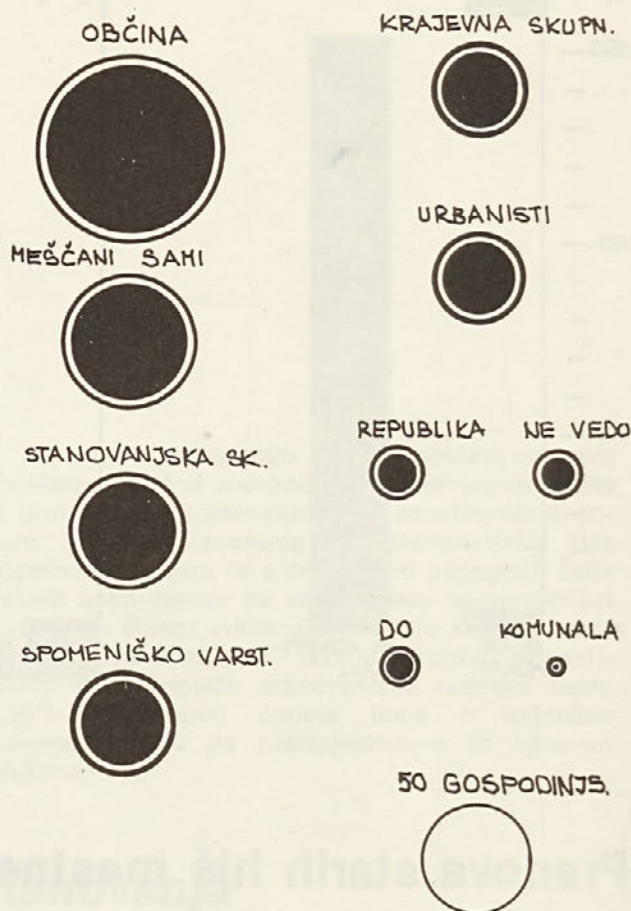
Za videz ambientalnega prostora se je 64,65% anketiranih odločilo, da je potrebno ohraniti okolje (ulice s spomeniki), torej mestno jedro kot celoto. 32,09% anketiranih misli, da je dovolj, če ohranimo le najvažnejše spomenike, ostalo pa lahko porušimo, ali moderniziramo. Le 1,39% anketiranih zagovarja stališče, da je potrebno vse stare hiše porušiti.

V razmerju stare in moderne arhitekture so bili anketirani mnenja, da moderna stavba moti zgodovinsko mestno jedro (56,74%), ali pa se lahko tudi ujema z njim (38,60%).

Anketiranim predstavljajo največjo estetsko vrednost palača Besenghi, nato mestna hiša (stara občina) in Trg 22. julija s cerkvijo Marije Alietske in palačama Lovisati in Manzioli ter palače in cerkve nasploh.

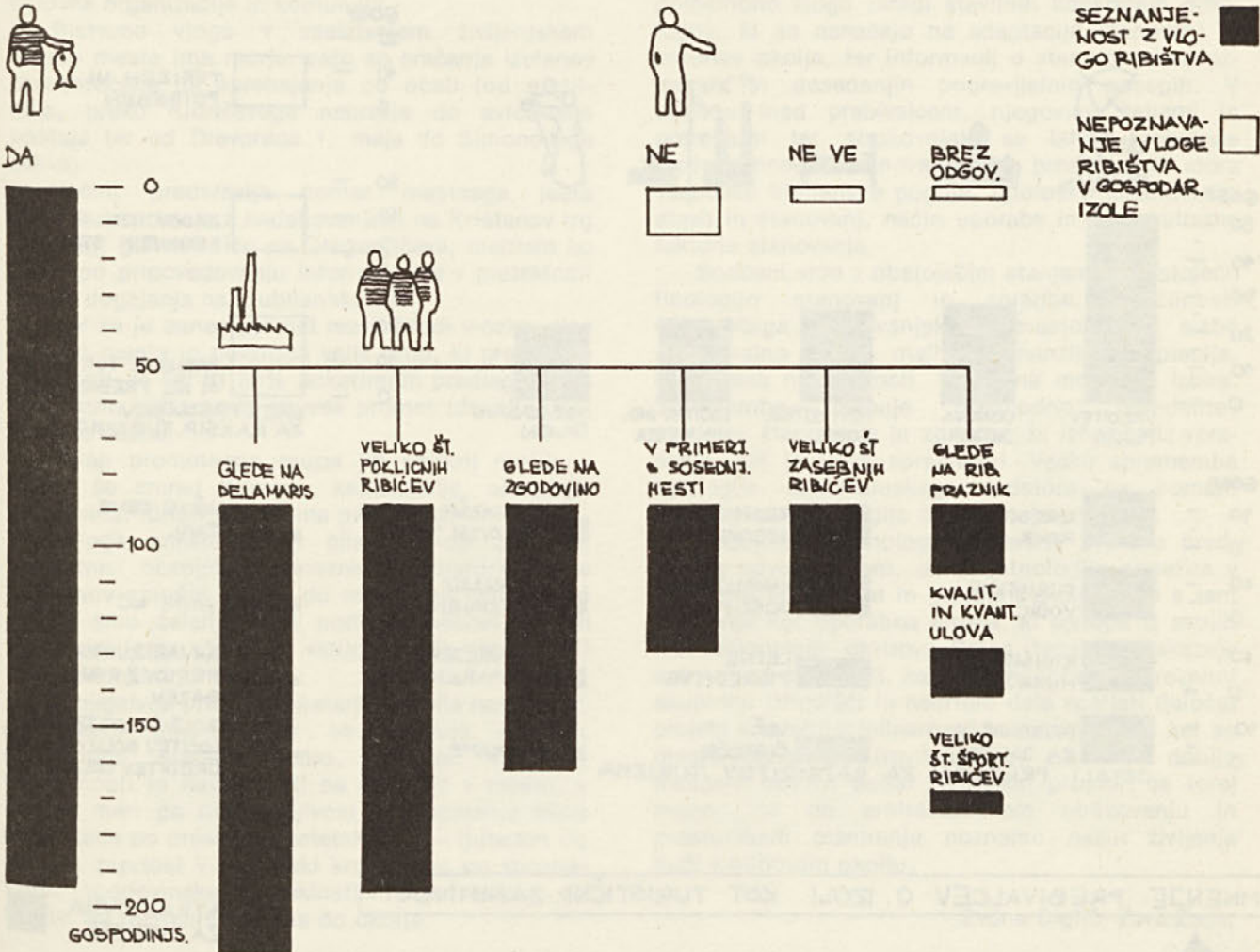
41,86% anketiranih meni, da stara arhitektura odlikuje odnos prebivalcev do preteklosti in njihov

Skrb za prenavo

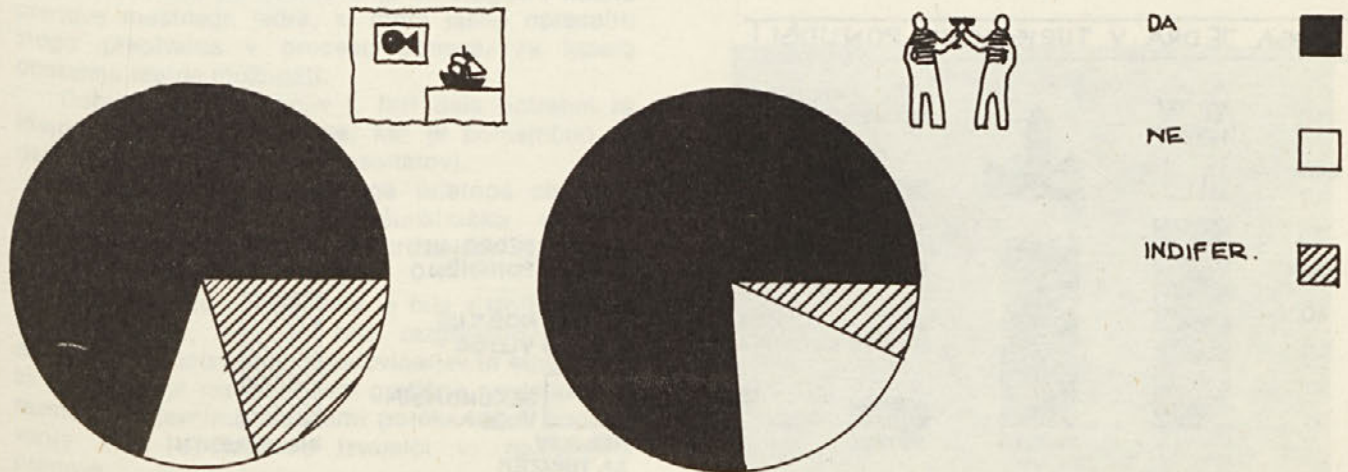
Vloga ribištva v mestu

MNENJE PREBIVALCEV O RIBIŠKEM ZNACAJU IZOLE - JE IZOLA RIBIŠKO MESTO?

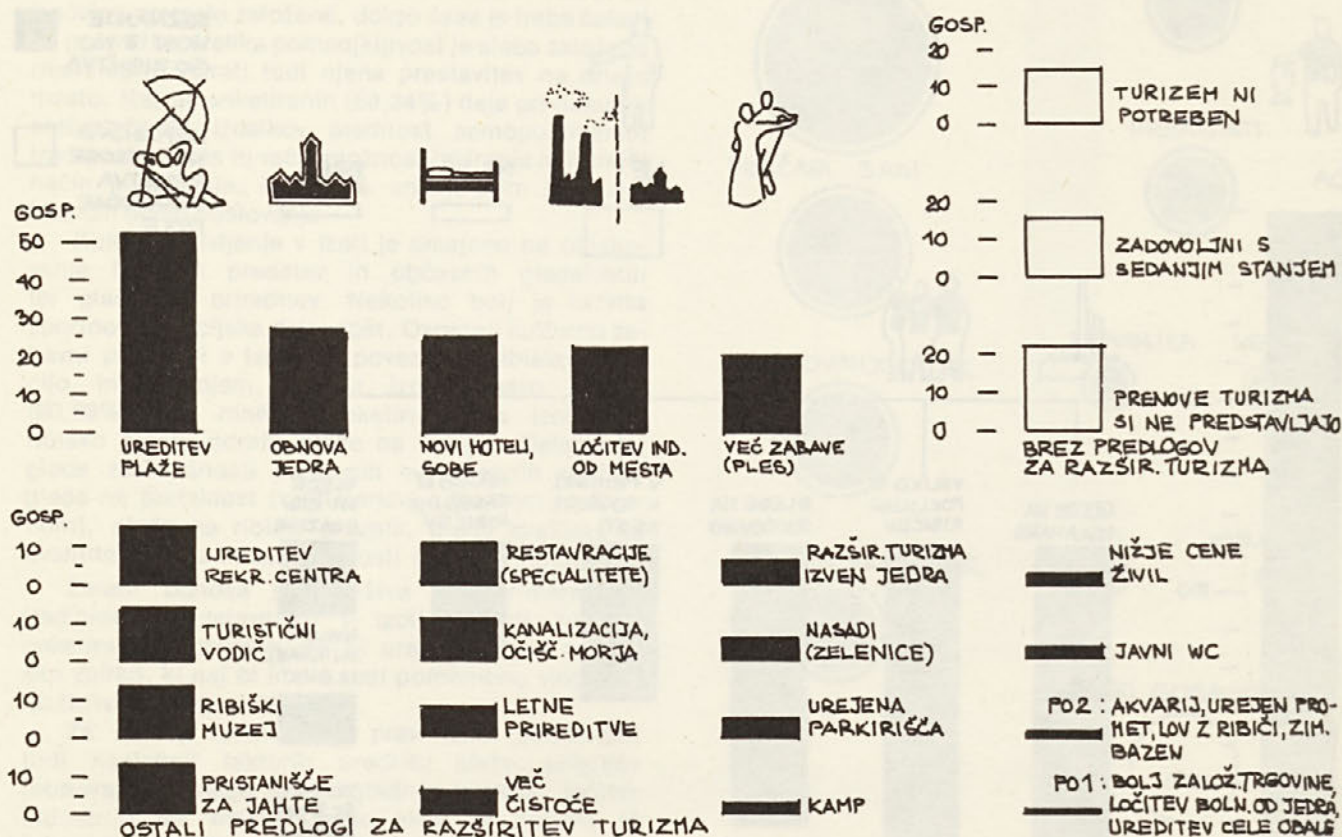
ŽELJA PO USTANOVITVI RIBIŠKEGA MUZEJA

UDELEŽBA NA PRAZNOVANJU IZOLSKE NOČI IN RIBIŠKEM PRAZN.

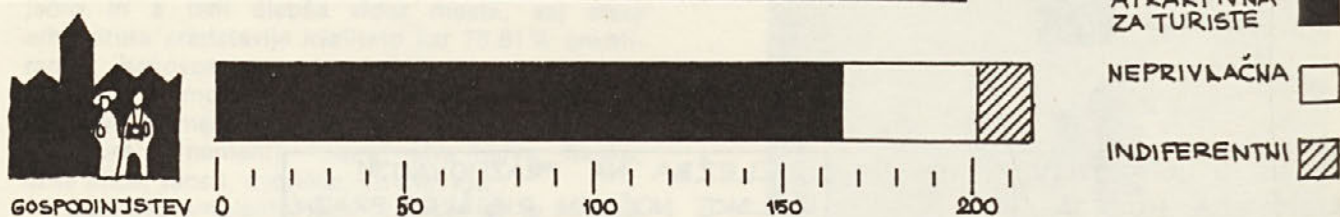

Odnos prebivalcev do turizma

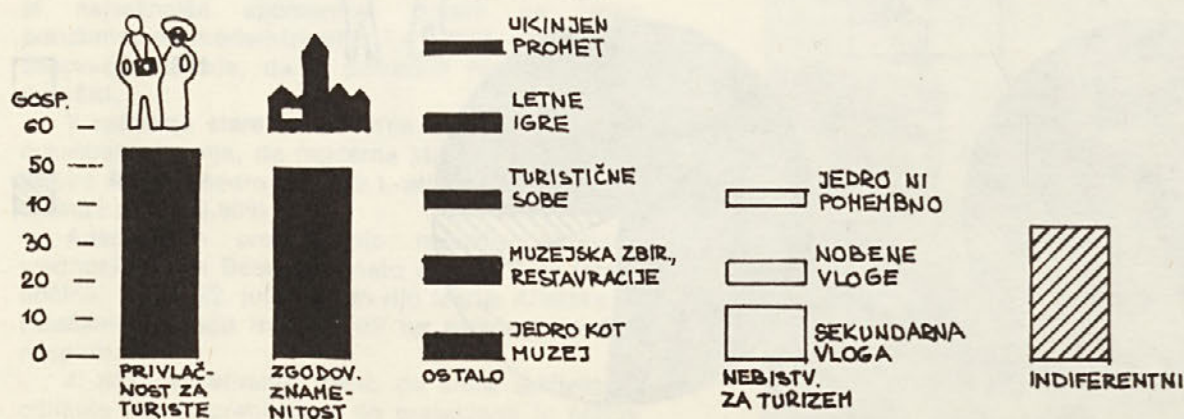
MNENJE O VEČJI VLOGI TURIZMA V IZOLI, PREDLOGI ZA NJEGOVO PRENOVO

MNENJE PREBIVALCEV O IZOLI KOT TURISTIČNI ZANIMIVOSTI

VLOGA JEDRA V TURISTIČNI PONUDBI

estetski okus, čeprav o preteklosti in zgodovinskih dogodkih svojega mesta vedo zelo malo. Večina jih meni, da bodočnost nastaja v povezanosti z izkušnjo iz preteklosti.

Za prenovo mestnega jedra naj bi po mnenju informatorjev skrbeli na prvem mestu občina, nato meščani sami, stanovanjska skupnost, spomeniško varstvo, krajevna skupnost, urbanisti, republika, delovne organizacije in komunala.

Bistveno vlogo v vsakdanjem življenjskem utrupu mesta ima morje, zato so srečanja Izolanov osredotočena na sprehajanje ob obali (od svetilnika, preko Kidričevega nabrežja do avtobusne postaje ter od Drevoreda 1. maja do Simonovega zaliva).

Večini predstavlja center mestnega jedra avtobusna postaja z nadaljevanjem na Kristanov trg (tržnica), glavno ulico pa Gregorčičeva, medtem ko je bil po pripovedovanju informatorjev v preteklosti center dogajanja na Ljubljanski ulici.

Ker se je danes promet razširil tudi v ozke ulice starega mesta in povzroča velik hrup, ki prebivalce zelo moti, je kar 81,39% anketiranih predlagalo, da bi mestno jedro zaprli za ves promet (dovoljen naj bi bil le dovoz).

Poleg prometnega hrupa jih najbolj motijo v mestu še smrad (tovarne, kanalizacije, odpadki), bolnišnica, turisti, neurejena parkirišča.

Naloga anketarjev je bila, da ob zaključni vprašalnici ocenijo posamezne informatorje glede na njihov splošni odnos do mestnega jedra. S to oceno smo želeli dobiti podobo kvalitete, ki jih prebivalci jedra občutijo, vidijo, jih ne opazijo, ali pa so do njih indiferentni.

Subjektivna presoja anketarjev je bila naslednja: pri večini informatorjev se izkazuje občutek pripadnosti staremu jedru, občutek varnosti, navezanosti in navajenosti na življenje v mestu, v manjši meri pa neobčutljivost za dogajanje okoli sebe, želja po preselitvi, estetski čut — ljubezen do lepega, zaprtost v družinski krog, želja po spoznavanju zgodovinske preteklosti mesta, odpor do mesta, ali resigniran odnos do okolja.

Obnova mestnega jedra pa ne obsega samo degradiranega stanja stavb v ozkem smislu, temveč tudi vprašanja odgovarjajočih stanovanjskih standardih na nivoju skupnosti.

Treba je izhajati iz obstoječega stanja (in kulturnih oblik stanovanj), kjer je sprememba možna le z neposrednim sodelovanjem prebivalca. Pripravljenost sodelovanja občanov ima pri tem pomembno vlogo zaradi številnih konkretnih predlogov, ki se nanašajo na adaptacijo stanovanj in ureditev okolja, ter informacij o stanovanjskih razmerah in dosedanjih popravljajnih posegih. V odnosu med prebivalcem, njegovimi željami in potrebami ter strokovnjaki se lahko izoblikuje možni koncept stanovanjskega prostora, ki mora vsebovati higijenske pogoje, tipološko klasifikacijo stavb in stanovanj, način uporabe in sociokulturne faktorje stanovanja.

Soočeni smo z obstoječim stanjem, z obstoječo tipologijo stanovanj in zgradbe. Značilnosti obstoječega stanovanjskega prostora so slabo strukturalno stanje, majhne dimenzije, adaptacija, zasnovana na nujnosti, in ne na možnosti izbire. Sprememba vsebuje predhodno opredelitev modelov stanovanja in zgradbe, ki izhajajo iz vprašanja, kaj je treba spremeniti. Vsaka sprememba tipologije stanovanjskega prostora pa pomeni soočenje z morfologijo zgodovinskega jedra.

Sodelovanje etnologov v načrtu prenove predstavlja novost v tem, da se etnologija angažira v družbeno pomembni in potrebni akciji in se s tem uveljavlja kot uporabna stroka, ki izstopa iz svojih institucionalnih okvirov. Poleg tega pa nakazuje eno izmed možnosti, kako je mogoče z ustreznimi skupnimi izhodišči in načrtom dela speljati določni projekt v interdisciplinarnem sodelovanju. In ker se mesta obnavljajo (revitalizirajo) zato, da dobijo meščani nov in boljši življenjski prostor, je torej nujno, da ob arhitektonskem oblikovanju in prostorskem planiranju poznamo način življenja ljudi v njihovem okolju.

Zvona Ciglič, Zora Žagar

ZAKLJUČEK

Rezultati etnološke ankete so potrdili pomembnost in potrebo po sodelovanju etnologov v načrtu prenove mestnega jedra, ki mora jasno opredeliti vlogo prebivalca v procesu obnove, za katero obstajajo realne možnosti.

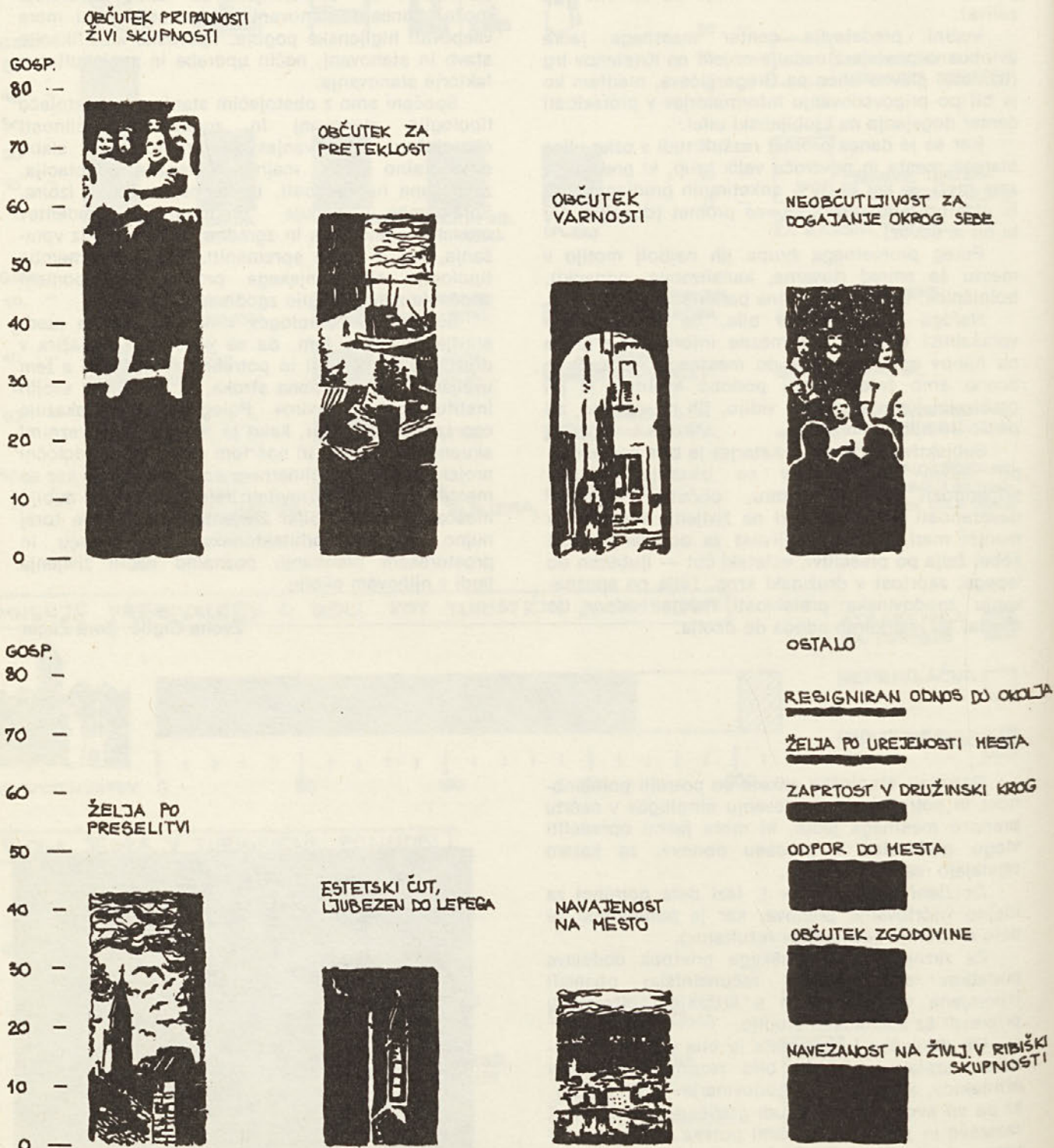
Dobljeni podatki so v I. fazi dela potrebni za idejno načrtovanje prenove, kar je pomembno za delo arhitektov (uskladitev rezultatov).

Za razliko od etnološkega pristopa obdelave podatkov so sociologi računalniško obdelali izpolnjene vprašalnike in s križanjem informacij pripravili še sociološko študijo.

Ob zaključku I. faze dela je bila v Izoli pripravljena razstava, kjer je bilo razgrnjeno gradivo arhitektov, umetnostnih zgodovinarjev in etnologov, ki pa so svoje rezultate tudi grafično predstavili. Z razstavo in javnimi tribunami poteka nujno sodelovanje med uporabniki, izvajalci in načrtovalci prenove.

Kategorizacija anketiranih gospodinjstev glede na njihove občutke v odnosu do Izole — po intuitivni presoji izpraševalcev

DELO ŠTUDENTOV ETNOLOGIJE V IZOLI

V sklopu izolskega starega mestnega jedra, ki terja medsebojno sodelovanje več strokovnjakov (arhitektov in urbanistov, umetnostnih zgodovinarjev, ekonomistov, sociologov) smo se v prvi fazi te akcije v Izoli udeležili dela tudi študentje etnologije in trije diplomirani etnologi kot naši mentorji.

Umetnostni zgodovinarji so z izdelavo topografije svoje delo opravili že prej, naše delo pa je potekalo vzporedno z delom 80-ih arhitektov.

Naša osnovna naloga je bila zbiranje podatkov o prebivalcih starega jedra Izole (število, narodnost, dejavnost, kvalifikacija), o njihovih stanovanjskih razmerah in njihovem odnosu do mesta, kar je potrebno upoštevati pri procesu obnove.

V ta namen je bil izdelan vprašalnik — anketa, ki je zahtevala objektivne podatke o prebivalstvu in stanovanjskih razmerah ter subjektivna mnenja posameznikov o povezanosti s svojim okoljem. Za te informacije je bilo izbranih 215 vzorčnih gospodinjstev (od skupno približno 1400), ki so bila že pred prihodom arhitektov in etnologov obveščena o vsebini akcije in njihove vloge v njej.

Predpriprava je bila potrebna tudi za nas. Pred začetkom dela smo se na dveh predavanjih seznanili s terenom (podatki in podoba mesta) in vsebino ter načinom dela (seznanitev z vprašalnico). Seveda pa se je naš odnos do mesta in njegovih prebivalcev oblikoval šele pri delu, odnos do načina dela pa z delom samim in vsakodnevnimi delovnimi sestanki po opravljenem terenskem zbiranju podatkov.

V zvezi z vprašalnico in načinom dela se je pokazalo naslednje:

- anketa je zaradi potrebe po usklajenosti z delom drugih strokovnjakov zajemala več področij, med ostalim tudi ribištvo, turizem, tako da so vprašanja preskakovala s teme na temo;

- nekatera vprašanja v anketi so se na različnih mestih na isti ali podoben način ponavljala, zato smo jih skrajšali, združili, ali pa celo opustili, saj se je po nekaj dneh izkazalo, da se odgovori ponavljajo, so stereotipni ali nepomembni;

- pri pogovorih z informatorji se je pokazalo, da je bila anketa preobširna, saj so postali proti koncu tako informatorji kot etnologi manj zbrani in so bila vprašanja ter odgovori na več mestih površni, čeprav se zavedamo, da z anketo manjšega obsega ne bi dosegli namena in cilja raziskave;

- vsaka anketa, predvsem z vprašanji odprtega tipa, dopušča veliko možnost sugeriranja; sugeriranje obstaja pogosto, tudi če se izpraševalec tega ne zaveda in se mu zdi, da je objektivni; tako vsaka anketa, tudi naša, dopušča subjektivnost pri odgovorih o dani problematiki.

Kljub naštetim pomanjkljivostim je delo potekalo brez večjih težav. K temu je pripomoglo naše prilagajanje razmeram na terenu, predvsem pa informatorji, ki so s svojo odprtostjo pokazali željo po sodelovanju, zanimanje, čeprav večkrat tudi skepso zaradi dosedanjih neizpoljenih obljub,

neustreznega delovanja Stanovanjske skupnosti Izola in denarnih problemov.

Naša opažanja so še pred podrobno obdelavo podatkov pokazala naslednje

Velika večina prebivalcev je v Izolo priseljenih iz drugih krajev Slovenije in drugih jugoslovanskih republik. Priselili so se večinoma po letu 1954, ker so v Izoli dobili možnost zaposlitve, skratka ugodnejše eksistenčne pogoje. V poklicni strukturi prevladujejo nižje kvalificirani delavci.

Njihove stanovanjske razmere so v večini primerov slabe ali celo zelo slabe; kljub temu, da so take stanovanjske razmere že vnaprej znane, se vseljujejo z namenom, da bo to le začasno prebivališče, dokler ne bodo sami, Stanovanjska skupnost ali delovna organizacija, kjer so zaposleni, poskrbeli za ustrežnejše.

V taka stanovanja ravno zato ne vlagajo posebnih sredstev za večja popravila (ta so omejena le na najnujnejše), ker zanje nimajo potrebnih sredstev, čakajo na zunanjo pomoč ali na zamenjavo stanovanja. Izjema so tisti, ki so svoja stanovanja že adaptirali in so z njimi zadovoljni.

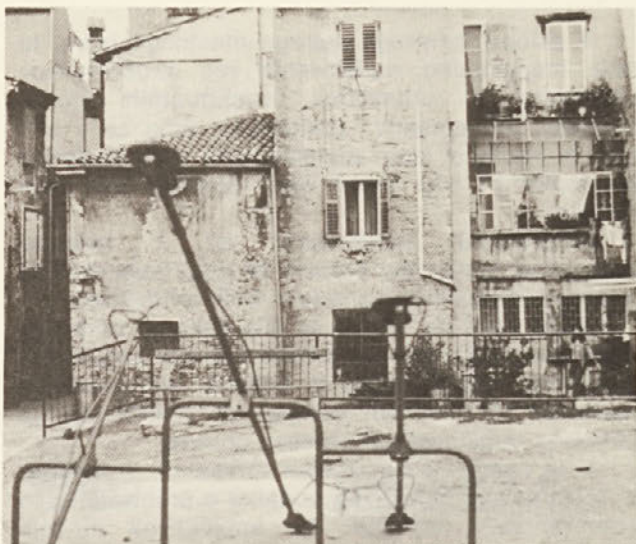
Nekateri izmed njih bi radi stanovanja odkupili (privatnih stanovanj je procentualno izredno malo). Če bi bilo stanovanje njihovo, bi vanj vlagali več sredstev in "bili na svojem", kajti sedaj predstavlja zamenjava delovne organizacije hkrati tudi zamenjavo stanovanja in ne zdi se jim vredno, da bi vložili svoj denar v prostore, iz katerih bi se morali izseliti.

Zanimivo je, da bi se kljub temu sorazmerno malo informatorjev preselilo v nova stanovanja v bloku (raje v vrstno hišo) in da so pokazali željo ostati v starem mestnem jedru, če bi stanovanja prenovili, kar pomeni, da bi bile odpravljene pomanjkljivosti, kot so: slaba osončenost, vlaga, premajhno število prostorov, njihova nefunkcionalnost, pomanjkanje sanitarij. Ob tem so sami navajali konkretne predloge za prenovo svojega stanovanja.

Tak rezultat je povezan z navezanostjo na mesto, navajenost na svoje okolje, kar podpira še ugotovitev, da se iz mesta večinoma ne bi izselili. Tu imajo svoje delo, stanovanje, družino, ozek krog prijateljev in se čutijo varne. Sicer so navezani predvsem na ozek družinski krog. Na obiske prijateljev, znancev, sorodnikov hodijo bolj poredko. Čas, ko niso v službi, preživijo doma, ali na sprehodih ob morju — "po korzu". To kaže hkrati tudi na to, da marsikomu predstavlja tudi morje neizogibni del najbližjega okolja, čeprav takega "sožitja" med prebivalci, ribiči in morjem, kot je bilo po pripovedovanjih v preteklosti, ni več. Kljub temu pa sta morje, ribištvo (predvsem zaradi tovarne Delamaris) še vedno del življenja v Izoli, če ne drugega, vsaj nekatere spominjata na ribiško preteklost Izole, zato si tudi želijo, da bi v mestu uredili ribiško muzejsko zbirko. Ta želja je prisotna, čeprav se za preteklost in zgodovino mesta zanima le peščica in večina daje skoraj vtis indiferentnosti do svojega okolja. Na to kaže tudi odnos do stare izolske arhitekture: manjšina bi vse staro podrla in zgradila novo, večina pa zagovarja ohranitev stare arhitekture, čeprav mnogi niso vedeli povedati, katere so tiste prvine, ki so jim pri stari arhitekturi všeč, in zakaj je vredno, da se jo ohrani. Večina Izolčanov sprejema staro arhitekturo kot nekaj, kar

je okoli njih, na kar so navajeni in kar bi bilo škoda podreti; le nekateri vidijo v njej kvalitete, kot so npr.: "obmorski stil", kamen kot gradbeni material, ozke ulice, oboki,...

Tudi predlogov za ureditev okolja ni bilo malo. Nanašali so se na ureditev dvorišč, zelenic, sprehajališč in ukinitvev prometa v starem mestnem jedru. Razen nekaterih trgovskih in servisnih uslug ne

pogrešajo ničesar. Njihove želje so usmerjene v izboljšanje stanovanjskih razmer, ureditev mladinskega doma in športnega centra. Vse to prevladuje pred željo po razširitvi turizma; v njegovem razvoju vidijo prednosti mesta, po drugi strani pa je zanje moteč.

Že naša opažanja so tako pokazala, da so mnenja, ki smo jih etnologi od informatorjev povzeli, dovolj močan argument, da se v Izoli končno nekaj premakne. Vloga etnologov kot posredovalcev med uporabniki in oblikovalci njihovega okolja se je izkazala kot potrebna in nepogrešljiva. Urejanje človekovega bivalnega prostora v najširšem smislu je kompleksen problem, zato je interdisciplinarno reševanje tega problema ne samo primerno, ampak tudi nujno.

Sodelovanje etnologov pri tej akciji predstavlja vsekakor korak naprej od pogoste prakse arhitektov in urbanistov, ko vse preveč ozko upoštevajo le arhitekturni prostor in ob tem pozabljajo na človeka, zato bo vnaprej potrebna še večja usklajenost različnih metod in pogledov.

Uspešnost skupnega dela se bo gotovo pokazala pri končni obdelavi zbranih podatkov in predvsem v tem, koliko bodo arhitekti upoštevali naše ugotovitve pri prenovi sami. Nemogoče je upoštevati množico različnih subjektivnih mnenj in želja, vendar je mogoče iz etnološke ankete posplošiti vsaj nekatere bistvene ugotovitve; tako

na primer, da prebivalci izolskega mestnega jedra živijo predvsem doma in v Izoli, da se je večina prebivalcev starega dela mesta pripravljena vključiti v proces prenove svojih stanovanj in mesta, da želijo ohraniti star videz mestnega jedra, da želijo več urejenih sprehajališč, da imajo dovolj trgovin in drugih uslug in da so na mesto navezani.

Do pomena vloge etnologov smo bili sprva skeptični, ker imajo arhitekti nedvomno že izdelano prakso pri izdelavi revitalizacijskih načrtov in že vnaprej poznajo optimalne rešitve takšnih in podobnih preblemov. Vendar smo prepričani, da v tem primeru ne morejo mimo naših ugotovitev, saj je bil končno osnovni namen ugotoviti, kako se Izolčani počutijo v svojih stanovanjih in Izoli, koliko so pripravljeni sodelovati pri ureditvi svojega življenjskega okolja in s tem razkriti smiselnost revitalizacijskega posega.

Ugotovitve govorijo v prid čim hitrejši konkretni akciji, ki naj bi predvsem izboljšala stanovanjske razmere prebivalcev izolskega mestnega jedra, uredila širše okolje, da bi bilo čim prijetnejše za bivanje, hkrati pa tudi praktično potrdila utemeljenost skupnega dela več strokovnjakov, katerim naj bi bil osnovno izhodišče človek s svojimi potrebami in načinom življenja.

Na osnovi poročil študentov PZE za etnologijo pripravila

Ingrid Slavec

ODMEVI

PRETEKLOST IN BODOČNOST ZGODOVINSKIH SREDIŠČ

ETNOLOGIJA V SLUŽBI PRENOVE MESTNEGA JEDRA STARE IZOLE

Pozitivni rezultati ankete med četrtno prebivalstva — Vznemirljivo vprašanje na svetovni ravni

V Izoli je septembra preteklega leta potekala zanimiva interdisciplinarna akcija arhitektov, umetnostnih zgodovinarjev, sociologov in etnologov, ki letos že daje prve vidne rezultate. Uradni naslov akcije je: Prenova starega mestnega jedra Izole. Razumljivo je, da v prvi fazi ne gre za dejansko prenovo, ampak za pripravo predlogov zanjo. Naročnik začetnih raziskav je Skupščina občine Izole, ki tudi bedi nad potekom prenove s posebnim Odborom za prenovo, na čelu katerega je predsednik skupščine občine. Izvajalci pa so: Medobčinski ZVS Piran, Fakulteta za arhitekturo iz Ljubljane, Pokrajinski muzej Koper v sodelovanju s Pomorskim muzejem iz Pirana in PZE za etnologijo na Filozofski fakulteti. Odgovorni nosilec celotne naloge je doc. dr. Peter Fister.

Novost pri tej skupni raziskavi različnih strokovnjakov je gotovo sodelovanje etnologov, zato danes objavljamo oris njihovega prispevka k tej raziskavi. Etnološko študijo sta vodili mladi kustosinji koprškega in piranskega muzeja: Zvona Ciglič in Zora Žagar. Njuno zanimanje je bilo posvečeno v glavnem stanovanjski kulturi in družinskim odnosom ter vplivu pomorstva in ribištva na način življenja prebivalcev stare Izole. Pri tem pa se nista izogibali drugim vprašanjem, ki zadevajo odnos prebivalcev do lastnega okolja. S pomočjo študentov etnologije sta anketirali 841 ljudi v 215 družinah. To je dobra četrtnina vseh prebivalcev historičnega jedra Izole.

O tem, kakšen je bil namen etnološkega prispevka v skupni akciji, menita etnologinji takole: "Delo etnologov v taki akciji je predvsem ugotavljanje medsebojne povezanosti prebivalcev, kakšen odnos imajo do določenega prostora, kako ta prostor na njih vpliva, kakšna sta utrip vsakdanjega življenja in skoncentriranost gibanja, skratka kakšen je način življenja prebivalcev raziskovalnega območja. Prav tako je pomembno, da izvemov v čem meščani vidijo možnosti prenove in koliko so pripravljeni pri njej sodelovati, ter da od njih samih izvemo pozitivne kakor tudi negativne odgovore o obravnavani problematiki. Etnološka anketa naj bi imela čim aktivnejšo vlogo v ustvarjanju obnove, obenem pa naj bi postala tudi sestavni del informiranja in angažiranja prebivalcev, saj z direktnim stikom na terenu lahko spodbudimo njihovo zanimanje in jih pritegnemo k neposrednemu sodelovanju."

Vsekakor gre pri tem za novo, bolj angažirano vlogo etnologije v našem družbenem življenju. Neposredna uporabnika etnoloških ugotovitev sta urbanist in arhitekt pa tudi drugi načrtovalci prenovitvenih predlogov. Med dobljenimi podatki, ki jih ne gre zanemariti, so gotovo: velika narodnostna pestrost naselja (70% Slovencev), pripravljenost mlajše populacije, da ostane v starem delu Izole kljub neprimernemu stanovanjskemu standardu in pripravljenost sedanjih prebivalcev, da se pod določenimi pogoji lotijo obnove starih hiš. To pa je hkrati tudi namen celotnega projekta, da na podlagi ocene zainteresiranosti prebivalcev posodobi bivalne možnosti v Izoli, mestnemu jedru pa določi nekatere nove namembnosti, od turističnih do kulturnih. Sodeč po rezultatih etnološke ankete večina prebivalcev meni, da ima Izola značaj ribiškega mesta. Te tradicionalne miselnosti ne kaže zanemarjati pri načrtovanju obnove. Muzealci se ji bodo menda odzvali s postavitvijo ribiške zbirke, arhitektom pa je lahko ribiška kultura (spet na podlagi etnološke raziskave) primeren oblikovalni motiv

Zadnje čase je problem tako imenovanih historičnih centrov povsod po svetu enako vznemirljiv tako za arhitekta, kot za umetnostne zgodovinarje, sociologe in etnologe. Spomnimo se samo najbližjih primerov, na primer razprav o "centro storico" v porušeni Gemoni, pa silno zanimivih socioloških raziskav starega mestnega jedra Gorice. Povsod je v ospredju dilema med ekonomiko — zapusti, poruši, postavi novo — in med kulturno ekonomiko — razvijaj dalje na podlagi stare dediščine. V Izoli so se odločili za prenovo na podlagi pretehtanih raziskav, ki ne temeljijo zgolj na oceni estetike in gradbene trdnosti, pač pa na globljih zakonitostih skupnega bivanja.

NAŠKO KRIŽNAR

(Primorski dnevnik, 18. 1. 1979)

STARA MESTA BODO ŠE ŽIVELA

Staro mesto, po katerem je Izola dobila ime še pred tisoč leti, bodo prenovili. Pri tem ne bodo le "pobrali prahu" s starih stavb, temveč bodo z ureditvijo trgov in ulic vrnili čar nekdanjega življenja med zdaj puste in temne stene

Izola pomni še rimske čase, prvi zapis o naselju na otoku šteje 972 let. Že takrat se je mesto tako imenovalo. Naselje se je širilo ob pristanišču in že v 16. stoletju je zrastle v mesto ribičev in poljedelcev. Tudi barok ni šel mimo Izole, pustil je sledi na mnogih pročeljih starih stavb. Devetnajsto in dvajseto stoletje sta s širitvijo industrije izbrisali mejo med otokom in celino. Takrat so nastale velike zelene površine, parki in sprehajališča, s katerimi se Izola lahko pohvali še danes.

Strokovnjaki pravijo, da ima stara Izola videz srednjeveškega mesta. Ozke ulice, trgi, kamor vodijo vsi hišni pragi, govore, kako živahno je bilo mesto nekoč. Takšna arhitektura, ki se je kljub ostremu zobu časa ohranila do danes, ima še nekaj teh kvalit, toda slabe stanovanjske razmere ne nudijo tistega, kar bi drugače lahko tu bilo.

Zato so se v Izoli odločili, da bodo obnovili staro mesto, ki je svojevrsten kulturni spomenik, istočasno pa bi izboljšali kvaliteto življenja tukajšnjih prebivalcev. Doslej so skrbeli le za posamezne kulturne spomenike v starem mestu, danes želijo tu ustvariti predvsem kvalitno bivalno okolje, ki bo tudi dejansko središče Izole. V ta namen so že opravili vrsto raziskav, angažirali vrsto strokovnjakov, arhitektov, zgodovinarjev, etnologov in sociologov. Največ dela opravlja ljubljanska fakulteta za arhitekturo. Načrte za to obsežno delo je naročila občinska skupščina pri Medobčinskem zavodu za spomeniško varstvo Piran, ta pa je izdelavo študije poveril ljubljanski fakulteti.

Posebno pozornost v celotnem kompleksu podatkov, ki jih morajo zbrati, preden se lotijo načrtovanja, so v Izoli med prvimi namenili etnološki anketi. To je anketa med prebivalci starega mesta, seznanjanje z njihovimi navadami, željami, potrebami, skratka z načinom življenja ljudi, ki bodo tu še naprej živeli. Naloga projektantov in vseh strokovnjakov, ki se ukvarjajo s tem načrtom, je čim širše sodelovanje s stanovalci. Doslej je to sodelovanje že nekoliko uspelo, da pa bi bilo boljše, bodo v Izoli organizirali vrsto predavanj in anket za prebivalce starega mesta o tem, kakšno mesto bi želeli imeti in kakšne so možnosti, da se te želje tudi uresničijo. Da bi tudi organizirano usmerjali načrtovanje, so imenovali poseben odbor, katerega člani so predstavniki interesnih skupnosti, delovnih organizacij, družbenopolitičnih skupnosti in prebivalci starega mesta.

To je le začetek široko zasnovane akcije, ki zahteva čas, veliko dela in sodelovanja. Letos so za to namenili 30 milijonov dinarjev. Življenje se bo počasi vračalo med trhle stene in zapuščene trge starega mesta.

Esma Jež

(Primorske novice, 26. 1. 1979)

OBVESTILO

Slovensko etnološko društvo in Slavistično društvo Slovenije vabita na posvetovanje o problematiki ustnega slovstva kot o predmetu interdisciplinarnih raziskav etnologije, slavistike in folkloristike ter o vzrokih njihovih cepitev in o možnostih skupnih raziskovanj. Posvetovanje bo **sredi novembra 1979** na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Na seji predstavnikov obeh društev so bile predlagane naslednje teme:

1. Ustno slovstvo kot predmet literarne, etnološke in folkloristične znanosti.
2. Ustno slovstvo kot osnova literarnega ustvarjanja.
3. Jezikovna odzivanja v posameznih življenjskih položajih in v določenih socialnih okoljih.

Podrobnejše teze k posameznim naslovom bodo formulirali strokovnjaki obeh društev. Do oktobra bodo poslani vsem, ki bodo svojo udeležbo na posvetovanju prijavili najkasneje do **konca avgusta 1979** na naslov: Marko Terseglav, Glasbeno-narodo-

pisna sekcija ISN SAZU, Wolfova 8, Ljubljana. Ob prijavi navedite tudi naslov teme, pri kateri želite sodelovati.

Po medsebojnem dogovoru uredništva Jezika in slovstva ter Glasnika slovenskega etnološkega društva bodo referati s posvetovanja objavljeni v obeh glasilih, zato prosimo vse udeležence, da na posvetovanje prinesejo že za tisk pripravljene referate.

Slovensko etnološko društvo
Slavistično društvo Slovenije

partizanska knjiga

Ljubljana, o. sub. o.

TOZD Založba, b. o.
61000 Ljubljana, Trg osvoboditve 13,

NOVA KNJIGA V ZBIRKI "POGLEDI"

Kot tretji zvezek zbirke POGLEDI, zbirke, ki naj posreduje zaokrožena spoznanja slovenskih znanstvenikov o temeljnih problemih in izhodiščih njihovih specialnih ali širših strok oziroma disciplin (doslej sta izšli knjigi dr. Borisa Paternuja POGLEDI NA SLOVENSKO KNJIŽEVNOST I/II in dr. Naceta Šumlja POGLEDI NA SLOVENSKO UMETNOST), vam tokrat predstavljamo skupinsko delo večih avtorjev POGLEDI NA ETNOLOGIJO.

V slovenski etnološki vedi sta danes razvidni dve spoznavni težnji: na eni strani je v ospredju še zanimanje za posebnosti v slovenski duhovni, družbeni in materialni kulturi — na drugi strani pa v kar najširšem pomenu življenjske navade Slovencev. Ker pomeni dvoje orientacij pomembno dopolnjevanje stališč, verjamemo, da bodo POGLEDI NA ETNOLOGIJO z vsem tem zanimiva predstavitev znanstvene panoge, družbenih odmevov in ne nazadnje nalog, ki naj bi jih slovenska etnologija imela pri oblikovanju humanistične in širše družbene zavesti Slovencev.

Panorama pogledov, metodoloških izhodišč in znanstvenih spoznanj, ki jo v sintetični obliki

prinaša knjiga POGLEDI NA ETNOLOGIJO, sega od načelno-teoretske razprave Slavka Kremenška **Družbeni temelji razvoja slovenske etnološke misli**, prek prispevkov Angelosa Baša **O "ljudstvu" in "ljudskem" v slovenski etnologiji**, Vilka Novaka **Sestava slovenske ljudske kulture**, Toneta Cevca **Etnološka pričevalnost materialne kulture**, Marije Makarovič **Govorica noše, Medsebojna pomoč na vasi in O načinu življenja kmečkih poslov na Slovenskem**, Nika Kureta **O šegi in njeni spreminljivosti**, Zmage Kumer **Ljudska pesem v sodobnosti in Godčevstvo in sodobni instrumentalni ansambli na Slovenskem**, tja do spisov Gorazda Makaroviča **Pogledi na ljudsko likovno umetnost in Ivana Sedeja Problemi likovne in socialne opredelitve slovenske ljudske umetnosti**.

Knjiga POGLEDI NA ETNOLOGIJO obsega 455 strani in 64 črnobelih fotografij, v broširani vezavi pa stane 320. —

Ko vas opozarjamo na najnovejšo izdajo zbirke POGLEDI, vas obenem vabimo, da postanete stalni naročniki in si s tem zagotovite tudi doslej objavljeni deli POGLEDI NA SLOVENSKO KNJIŽEVNOST I/II (po ceni 220. —) in POGLEDI NA SLOVENSKO UMETNOST (cena: 200. —). V prihodnjem letu pa načrtujemo še izid naslednjih knjig:

- Svetozar Ilešič: POGLEDI NA GEOGRAFIJO
- Stane Bernik: POGLEDI NA OBLIKOVANJE
- Breda Pogorelec: POGLEDI NA SLOVENSKI JEZIK

Naročila sprejema:

Partizanska knjiga
Trg osvoboditve 13
61000 Ljubljana

The panorama of views, methodological starting points and scientific knowledge represented synthetically in the book VIEWS ON (SLOVENE) ETHNOLOGY spans from the fundamental theoretical treatise "Social Bases of the Development of the Slovenian Ethnological Thought" by Slavko Kremenšek, to the contributions by Angelos Baš "On 'People' and on the 'Popular' in Slovenian Ethnology", "The Structure of Slovenian Popular Culture" by Vilko Novak, "Ethnological Evidence of Material Culture" by Tone Cevc, "The Language of the Costumes", "Mutual Help in the Village" and "On the Life Style of Rural Servants in Slovenia" by Marija Makarovič, "On the Custom and its Changeability" by Niko Kuret, "Folk Song in the Contemporariness" and "Fiddlership and Modern Instrumental Bands in Slovenia" by Zmaga Kumer, "Views on Popular Plastic Art" by Gorazd Makarovič, and to "The Problems of the Plastic and Social Definition of the Slovenian Popular Art" by Ivan Sedej.

Orders may be sent to:

Partizanska knjiga
Trg osvoboditve 13
61000 Ljubljana

Naročilnica / Pogledi na etnologijo

Nepreklicno naročam(o) _____ izvodov knjige POGLEDI NA ETNOLOGIJO
po ceni 320.— din

IME IN PRIIMEK _____

NASLOV _____

POKLIC / ZAPOSILITEV _____

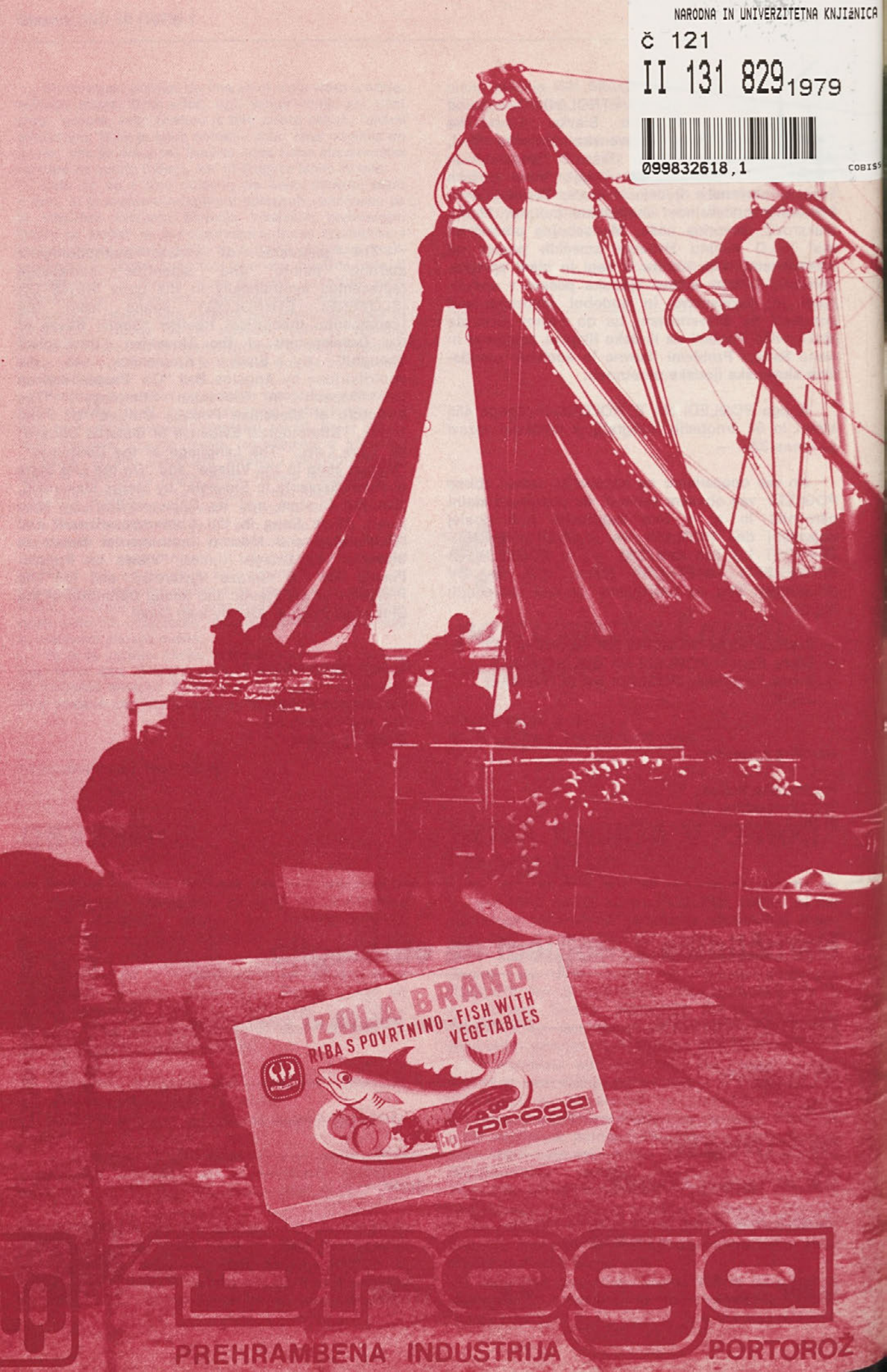
REG. ŠT. OSEBNE IZKAZNICE _____ Organ, ki jo je izdal _____

Knjigo(e) bom plačal: — po prejemu računa
— po povzetju

DATUM: _____ M. P. _____ PODPIS _____

Partizanska knjiga
Trg osvoboditve 13
61000 Ljubljana

Troga
PREHRAMBENA INDUSTRIJA PORTOROŽ